

“Den professionella utvecklingen pågår under hela yrkeslivet”

- En narrativ intervjustudie om socionomers identitetsutveckling

Av: Moa Karlsson och Mica Hulin

Handledare: Anneli Muhr
Södertörns högskola | Institutionen för Samhällsvetenskaper
Socialt arbete med storstadsprofil
Kandidatuppsats 15 HP
Examensarbete i socialt arbete | Vårterminen 2021

Abstract

The purpose of this study was to examine the process of social workers professional identity emerges and its development from education to profession. Narrative interviews were conducted with four informants, two students and two social workers. Tools for analyzing the narratives and the identities are the term professional identity and narrative perspectives which are represented by the social constructivist perspective and prominent self.

Previous research shows that the development of the professional identity can begin before and within the education. In the professional life, development of the professional identity has a strong influence dependent on colleagues and laws. The results are largely in line with previous research but also underline an impact on society's perceptions of social workers. During the studies, an understanding is created of the professional identity that students test in their internship. Previous professional experience is interpreted to have a role in understanding professional identity and the difference between private and professional. At the beginning of career, a clear distinction is made between professional and private identity, but over time, these also merge. The professionals emphasize a strong influence of laws that are not associated with private identity. Social workers professional identity is a never-ending process.

Title: *“The professional development continues throughout life”*. – A narrative interview study on social workers identity.

Authors: Moa Karlsson and Mica Hulin

Keywords: Social worker, identity, process, professional identity, identity development, narrative method

Number of words: 21 960

Sammanfattning

Uppsatsens syfte var att undersöka processen för hur socionomers professionella yrkesidentitet framträder. Hur identiteten utvecklas i förhållande till professionen, utvecklingen från student och i övergången till yrkeslivet. En narrativ intervjustudie har genomförts där fyra socionomer intervjuats, två socionomstudenter och två yrkesverksamma socionomer. Intervjuerna har sammanställts till narrativ. Det teoretiska ramverket som används är socialkonstruktivistiskt perspektiv, det framträdande jaget och begreppet professionell identitet. Tidigare forskning visar att utvecklingen av den professionella identiteten påbörjas innan utbildningen där utvecklingen fortsätter, det viktigaste inslaget anses vara praktiken. Socionomen har ett brett arbetsfält och den professionella identitetens utveckling har en stark påverkan av kollegor och lagar. Resultatet överensstämmer till stor del med tidigare forskning men visar också på en påverkan av samhällets uppfattning om socionomer. Under studierna skapas en förståelse för den professionella identiteten, den verksamhetsförlagda utbildningen ger studenten tillfälle att testa sin professionella identitet. Tidigare yrkeserfarenhet tolkas ha en roll i förståelsen av professionell identitet och skillnad mellan privat och professionell. I början av yrkeslivet görs en tydlig skillnad mellan professionell och privat identitet men med tiden flyter dessa ihop. De professionella understryker en stark påverkan av lagar och egenskaper som inte förenas med den privata identiteten. Socionomers professionella identitet är en oändlig process.

Titel: *“Den professionella utvecklingen pågår hela livet”* – En narrativ intervjustudie om socionomers identitetsutveckling.

Författare: Moa Karlsson och Mica Hulin

Nyckelord: Socionom, socialarbetare, identitet, process, professionell identitet, identitetsutveckling, narrativ metod

Antal ord: 21 960

Förord

Vi vill börja med att tacka intervjupersonerna som tagit sig tid till att ställa upp på intervjuerna. Era erfarenheter, tankar och ert engagemang har varit avgörande för detta arbete. Vi är evigt tacksamma till er.

Vi vill även tacka vår handledare Anneli Muhr som helhjärtat engagerat sig, motiverat oss och givit oss konstruktiv kritik för att utveckla detta arbete.

Författarna till detta arbete har tagit ett likvärdigt ansvar för arbetet och skrivit det gemensamt. Vi vill tacka varandra för det fina samarbetet som resulterat i en välarbetad uppsats.

Moa Karlsson och Mica Hulin

Innehållsförteckning

1.0 INLEDNING	1
1.1 PROBLEMFORMULERING	2
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
2.0 TIDIGARE FORSKNING	4
2.1 CENTRALA TEMAN OCH ASPEKTER INOM VETENSKAPLIGA ARTIKLAR	4
2.2 SAMMANFATTNING AV TIDIGARE FORSKNING	10
3.0 TEORETISKT RAMVERK	12
3.1 NARRATIVA PERSPEKTIV PÅ IDENTITET	12
3.1.1 SOCIALKONSTRUKTIVISTISKT PERSPEKTIV	13
3.1.2 FRAMTRÄDANDE PERSPEKTIV – FRAMTRÄDANDE JAGET	14
3.2 PROFESSIONELL IDENTITET	14
3.3 KRITISK REFLEKTION	15
4.0 METOD	16
4.1 NARRATIV METOD	16
4.2 GENOMFÖRANDE	18
4.2.1 Sökprocess	18
4.2.2 Urval och avgränsningar	19
4.2.3 Intervjuerna	20
4.2.4 Transkribering	21
4.2.5 Skapande och analys av narrativ	22
4.3 VALIDITET, TROVÄRDIGHET, PÅLITLIGHET OCH ÖVERFÖRBARHET	24
4.4 FORSKNINGSETIK	25
5.0 RESULTAT OCH ANALYS	27
5.1 SARAS NARRATIV	27
5.1.1 Analys av Saras narrativ	31
5.2 EMMAS NARRATIV	33
5.2.1 Analys av Emmas narrativ	38
5.3 ANNAS NARRATIV	41
5.3.1 Analys av Annas narrativ	45
5.4 LISAS NARRATIV	47
5.4.1 Analys av Lisas narrativ	52
5.5 GEMENSAM ANALYS	54
5.5.1 Vad framträder som karaktäristiskt för socionomen som student och yrkesverksam?	54
5.5.2 Går det att urskilja en process i den professionella identitetsutvecklingen från student till erfaren yrkesverksam?	56
6.0 DISKUSSION	57
6.1 SLUTSATS	57
6.2 RESULTATDISKUSSION	58
6.3 METODDISKUSSION	59
6.4 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING	60
7.0 REFERENSLISTA	62
8.0 BILAGOR	66
8.1 BILAGA 1: INFORMATION- OCH SAMTYCKESBLANKETT	66
8.2 BILAGA 2: INTERVJUGUIDE	69

1.0 Inledning

Denna uppsats handlar om socionomers upplevelser av sin professionella identitet och om den förändras över tid, övergången mellan att vara student till yrkesverksam socionom. Idén till denna uppsats föddes bland annat ur en erfarenhet av en praktikplats på en öppenvårdsmottagning som kurator. Starka upplevelser av att kuratorerna hade en icke definierad arbetsroll, ett otydligt uppdrag och en låg legitimitet väckte våra tankar kring den professionella identiteten och dess utvecklingsprocess.

Socionom är en examenstitel för den som tagit en socionomexamen, det är inte en yrkestitel (Kullberg 2011 s. 22). Vi har i detta arbete valt att kalla de som påbörjat en socionomutbildning socionomstudent vilka även kan ingå i definitionen för gruppen socionomer.

Professionell identitet är en individs identifiering med sin yrkesgrupp.

Den professionella identiteten kan också vara sammankopplad till gemensamma egenskaper för yrkesgruppen exempelvis begrepp och värderingar (Campanini, Frost & Höjer 2012 s. 34–35). För att rama in socionomens identitet görs det en skillnad mellan professionell och privat identitet. Det är fullt möjligt att den privata och professionella identiteten är starkt sammankopplande, möjligtvis förenade hos socialarbetare och socionomstudenter (Campanini, et-al, 2012 s. 35). Professionell identitetsutveckling är processen för hur den professionella identiteten skapas, hur en individ tar till sig gemensamma egenskaper för yrkesgruppen.

Vidare är inte identitet något som vi får, eller som uppstår ur tomma intet. Det är en process av vart vi är på väg, den innehåller så väl kunskap om teorier, lagar och arbetspraktik som lärts genom praktik och erfarenhet. Därtill ingår hanteringen av etiska motstridigheter och sin egen självuppfattning i identiteten. (Frost 2008 s.341–342)

Svenssons (2019, s. 39) slutsatser om socionomers professionella identitet visar att socionomer förknippar sin yrkesroll till interaktionen med andra i det vardagliga arbetet, främst sina klienter och sina kollegor. De menar också att de upplever stor uppskattning i sitt arbete, de vet vad de

kan och inte kan och många uttrycker att de trivs på sina arbetsplatser. Socionomerna betonar att egenskaper som tydlighet, kompetens och empati är viktiga. Dock är kompetens en egenskap som borde genomsyra alla yrkeskategorier medan empati är extra viktigt inom de människobehandlande yrkena. Vikten av tydlighet förekommer särskilt i sammanhang där socionomen behöver representera en verksamhets lagar och riktlinjer, därför bör hen vara extra tydlig med vad som är möjligt och inte möjligt i den specifika situationen.

Socionomers yrkesidentitet är beroende av den organisation där denne arbetar. I det hav av alla olika yrkestitlar en socionom kan ha så är det organisationen som definierar titeln snarare än den socionomspecifika kompetensen. I fråga om makt så är det inte något som socionomer prioriterar i sin idealbild, däremot så beskriver de att de både har makt och uppfattas av andra att ha makt. (Svensson, 2019, s. 39–40)

Fackförbundet A-SSR (2017 s. 4–5) skapat en gemensam etisk kod främst riktad till socialarbetare. Koden är menad att gynna stärkandet av yrkesidentiteten (ibid). Etiken har betydelse för socialt arbete i att vara central i arbetet gällande makt och inverkan på människors liv och villkor (ibid). Däremot kan olika teman för det sociala arbetet påverka professionella ideal och yrkesrollen för socialarbetare (A-SSR 2017 s. 9). Ideologiska frågor kan vara en grund för etiska problem inom socialt arbete där val och avvägningar är centrala. Socialarbetaren själv kan däremot också på grund av negativ personlig och professionell utveckling skapa problem och risker i arbetet exempelvis på grund av arbetsbelastning, arbetsgivares åtgärder, besvikelse kring klientbeteende eller problemkultur inom socialt arbete. Den negativa professionella och personliga utvecklingen kan utvecklas och uttryckas genom exempelvis bristande empati och okänslighet (A-SSR 2017 s.10–11).

1.1 Problemformulering

Socionomer i olika yrken är ofta odefinierade och kan ibland upplevas ha låg legitimitet. Det finns också mycket fördomar kring socialarbetare, kanske främst socialsekreterare eller “soc-kärring” som är ett vanligt förekommande skällsord i folkmun.

Den professionella yrkesrollen är något som kräver övning, därför är den professionella utvecklingen redan under utbildningen av stor vikt. En professionell identitet med förankring i

det personliga jaget och inte det privata är något som krävs för att kunna klara av det krävande socionomyrket. (Framtidens karriär Socionom, 2019)

Socionomer kommer ut till en bred arbetsmarknad. Den professionella utvecklingen kan också antas starta redan innan en student påbörjar eller ansöker till en utbildning. Däremot är det på utbildningen som den konkret börjar formas. Frågan är hur den formas och utvecklas, hur processen ser ut och från student till yrkesverksam socionom.

I detta arbete vill vi lyfta fram socionomers professionella identiteter genom att undersöka fyra olika socionomer i fyra olika stadier av den professionella identitetsutvecklingen. Förhoppningen är att kunna identifiera uppfattningar, hur identiteten kan se ut i början och slutet av socionomutbildningen. Samt hur den ser ut och eventuellt förändras under yrkeslivet. På så sätt kan vi få syn på själva processen kring den professionella identitetsutvecklingen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka processen för hur socionomers professionella yrkesidentitet framträder. Hur identiteten utvecklas i förhållande till professionen, utvecklingen från student och i övergången till yrkeslivet.

Frågeställningar:

Vad framträder som karaktäristiskt för socionomen som student och yrkesverksam?

Går det att urskilja en process i den professionella identitetsutvecklingen från student till erfaren yrkesverksam?

2.0 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras forskning om professionell identitetsutveckling och socionomers professionella identitet. För att återspegla processen för yrkesidentitet presenteras den professionella identiteten innan och under utbildningen. Vidare till den professionella identiteten i arbetslivet följer en internationell jämförelse av socialarbetares yrkesidentitet. Avslutningsvis presenteras en sammanfattning och kritisk reflektion av den redovisade forskningen. Sökprocessen för hur forskningen har hittats presenteras i arbetets metodkapitel.

2.1 Centrala teman och aspekter inom vetenskapliga artiklar

Professionell identitet innan utbildningen

Det har identifierats faktorer som påverkar utvecklingen av den professionella identiteten under universitetsutbildningen (Barbarà-I-Molinero, Cascón-Pereira & Hernández-Lara 2017, s.189, 198–199). Dessa gäller inte specifikt endast socionomstudenter utan den professionella identitetsutvecklingen som sker vid universitetsstudier. Valet av studier påverkas ofta av att studenters personlighet överensstämmer med innehållet i utbildningen. Kön kan vara en påverkande faktor till den professionella identitetsutvecklingen därför att många väljer att inte ge sig in i ett yrke som är kopplat till det motsatta könet. (Barbarà-I-Molinero, et.al 2017 s.198–199). Tidigare professionell erfarenhet av yrket är en starkt bidragande faktor till en starkare professionell identitet. Yrkets värderingar och hur väl dessa stämmer överens med studentens egna värderingar, samt att uppfatta sig som bra på något, eller ha ett intresse är också stärkande faktorer (Ibid). Den professionella identiteten kan sammanfattningsvis påverkas av personliga faktorer innan utbildningen påbörjas där både kunskap om yrket och samhörighet med utbildningens värderingar påverkar utvecklingen av en stark professionell identitet.

Smith (2014, s. 3) skriver om att alla studenter inom hjälpande yrken kan bidra med sina tidigare livserfarenheter till sin utbildning, vilket kan handla om erfarenheter så som att själv ha varit vårdsökande eller "hjälpare". Att ta med sina tidigare livserfarenheter i sin utbildning är en värdefull gest, men med det sagt innebär det inte att det är något som alla yrkesverksamma eller studerande inom hjälpande yrken har förmågan eller viljan att faktiskt göra. Även om dessa erfarenheter hos socialarbetare eller andra yrkesverksamma inom hjälpande yrken är åtråvärd så

får inte den makt och auktoritet som socialarbetaren har förringas. I synnerhet inte i arbetet med skydd av barn eller bedömning av vuxna i utsatta livssituationer. Kontinuerlig personlig och professionell utveckling är avgörande både inom utbildningen men framför allt inom det praktiska utförandet (Smith 2014, s. 11–12). Bland annat så övar man sig på att hitta gränsen mellan att vara både personlig och professionell, man övar sig på att få en ökad känsla för självmedvetenhet, samt förmågan att arbeta utifrån lagar och riktlinjer som råder utan att använda sig av sina personliga åsikter när det inte är tillåtet (Smith 2014, s. 3).

Studentens yrkesidentitet under utbildningen

Den professionella identiteten och dess process utspelar sig i den kontext som uppstår i klassrum, praktiska arbetsfält samt under handledning. Det är i dessa situationer som studenter utsätts för olika värderingsperspektiv. (Levy, Shlomo & Itzhaky 2014 s. 747).

I utveckling av den professionella identiteten bland studenter i socialt arbete har två variabler identifierats som starkt bidragande till utvecklingen av yrkesidentitet, givande handledning och personliga värderingar (Shlomo, Levy & Itzhaky 2012, s. 240). Ett urval av 160 studenter som snart skulle ta sin kandidatexamen i socialt arbete fick fylla i ett frågeformulär där dessa två variabler hade en direkt påverkan till utvecklingen av yrkesidentitet (ibid). Dessa variabler bör det läggas särskild vikt vid själva utbildningen i socialt arbete. Sociala värden som exempelvis villighet att hjälpa och tolerans kan inte direkt relateras till studenternas utveckling av yrkesidentiteten såvida dessa inte kombineras handledning. Detta på grund av att studenten kan förlita sig på handledaren i processen av att utveckla den professionella identiteten (Shlomo, et.al, 2012, s.250–252). Det är när studenten inte har tillgång till handledning som personliga värderingar utgör en grund för den professionella identiteten (Shlomo, et.al, 2012, s.251). Empati, som är en grundläggande egenskap i mötet med klienten, kunde vara en bidragande faktor till utvecklandet av yrkesidentiteten (Ibid). Resultatet av studien visade att relationen mellan studenten och handledaren eller läraren var oerhört viktigt för utvecklingen av den professionella identiteten (ibid).

Tillfredställelse med handledning, personliga värderingar och empatisk delaktighet är relaterade till positiv associering med den professionella identiteten och skapandet av den. Personligt upplevd stress har en negativ association med den professionella identiteten. (Shlomo, et.al, 2014 s. 755)

Ett internationellt perspektiv på studenters yrkesidentitet under utbildningen

Moorhead, Bell, och Bowles (2016, s. 456–67) skriver om utvecklingen av yrkesidentitet hos nyutbildade socialarbetare med fokus på Australien. Genom studien där de intervjuade 17 nyutbildade socialarbetare kom de fram till att de första 12 månaderna var en oerhört viktig tid för övergången mellan studierna och anpassning till yrket (Ibid).

Den tidigare forskningen inom ämnet berör majoritetsmässigt den professionella identitetens utveckling under utbildningen. Det finns ett större fokus på handledning, beredskap, omställnings- och anställningsupplevelser (Moorhead, et.al 2016, s. 456–67). Vikten av yrkesidentiteten och dess utveckling är en stor del av de australiska utbildningarna i socialt arbete, men att den har inte alls samma betydelse inom yrket och på arbetsplatserna (Moorhead, et.al 2016, s. 456–457).

De 17 intervjupersonerna som ställde upp för studien var starkt motiverade då de såg detta som en möjlighet till att få reflektera kring deras yrkesidentitet och dess utveckling.

Intervjupersonerna var väldigt tydliga med att det kändes oerhört viktigt för dem att få utrymme till att få göra det under den första tiden som yrkesverksamma efter examen (Ibid).

Moorhead, et.al (2016, s. 465) framför särskilt att vidare forskning på ämnen som olika strategier för att främja yrkesidentiteten och sociala miljöns påverkan på erfarenheter av yrkesidentitet i socialt arbete bör göras. Anledningen till det är för att dessa undersökningsområden kan bidra till att stärka socialarbetares yrkesidentiteter inför utmaningar som riskerar att undergräva den (Ibid).

Yrkesidentitet i arbetet

Det är under utbildningen som studenternas process av att skapa en professionell identitet verkligen startar, och den fortsätter att utvecklas efter examen och under yrkeslivet.

Utifrån canadensiska studenter som under sin sista termin deltagit i en longitudinell studie på 3 år framkommer det att relationer på arbetsplatsen med kollegor är av stor vikt i utvecklandet av

den professionella identiteten. En samstämmighet med organisationens, personliga och professionella värderingar kan identifieras som en stärkande faktor för den professionella identiteten. Den professionella identiteten formas även i relation till hur andra svarar och reagerar på den, där kollegor och handledare hade stor påverkan både genom observation, stöttning och uppskattning. Detta bidrog till att stärka den professionella identiteten med basis i att skapa ett sammanhang för utveckling och att testa sin utvecklade identitet. Stöd och erkännande från allierade bidrar till befästande av den kunskap, färdigheter och värderingar som framkommer i nya praktiska sammanhang. (Pullen Sansfaçon & Crête 2016 s.767–777)

Yrkesverksamma socialarbetare upptäckte att forskning som innehöll socialarbetarens vardag, sociala arbetsvärden och etik var relevant och användbar i deras yrkesutövning, därför anser de att forskning i socialt arbete kan göra stora positiva skillnader för dem. De vill vara uppdaterade och forskningsinriktade inom yrkesrollen och på sina arbetsplatser. När socialarbetare avslutar sin utbildning och kommer ut i arbetslivet distanseras de mer eller mindre från forskningen till skillnad mot under utbildningen där de ständigt kom i kontakt med forskning. Därför är det extra viktigt att de verksamheter som anställer socialarbetare aktivt försöker jobba för att implementera forskningen i det dagliga arbetet. (Gibbs & Stirling 2014, s. 329)

Den svenska socialarbetaren arbetar majoritetsmässigt i offentliga organisationer och institutioner. Begreppet effektivitet är grunden till det sociala arbetet inom de offentliga arenorna i Sverige. På grund av den straka kopplingen till det offentliga arbetet upplever ofta socialarbetare ett dilemma med sin yrkesidentitet och viljan att vara hjälpare snarare än styrande och effektivitets agerande. Socialarbetaren har traditionellt sett identifierat sig med att vara solidariska människor som arbetar i en god stat som innehar starka välfärdsskyldigheter gentemot människor. (Jönsson 2019 s. 217)

Välfärdsstatens förändringar i Sverige har medfört en försvagning av stödsystemen för utsatta grupper och individer (Jönsson 2019 s. 212). För socialarbetarna har detta alstrat till rollkonflikter och dilemman (Ibid). Många socialarbetare identifierar sig med att vara en framdrivande profession för välfärd och solidaritet (Ibid). Där socialarbetaren är solidariska med marginaliserade grupper och att förbättra deras levnadsförhållanden, ett motstånd mot ny

liberaliseringen av offentligt socialt arbete. Det är en aktiv identifiering för många socialarbetare (Jönsson 2019 s. 222). Samtidigt finns rollen för de socialarbetare som accepterar förändringarna för att kunna fortsätta arbeta. (Jönsson 2019 s. 212). Den grupp som motsätter sig förändringarna beskriver att dem inte vill vara ”*tjänarna till ett skjunkande titanic*” (Jönsson 2019 s. 222). Det finns alltså socialarbetare som följer förändringarna i den svenska välfärden för att kunna arbeta vidare med sina uppdrag, men också socialarbetare som motsätter sig den utifrån ett ansvar till samhällets utsatta grupper.

Socionomer har många karriärmöjligheter efter sin utbildning där så väl offentlig som privat sektor är aktuell med arbeten inom skola, hälso- och sjukvård och kommunala arbetsplatser (Kullberg 2011 s. 21–22). Det breda arbetsfältet ger stora möjligheter för socionomen att göra en horisontell karriär, en karriär inom flera områden snarare än en vertikal karriär där man klättrar uppåt mot en chefsposition (Kullberg 2011 s. 53). Karriärsmotiv mellan manliga och kvinnliga socionomer har inga större skillnader, arbetets innehåll ofta är det som är viktigast (Kullberg 2011 s. 54). Socionomen kan också göra en så kallad expertkarriär, där denne blir expert inom yrkesområdet. Det är dock ingen konkret vidare utbildning inom socionomyrken och det är därför svårt att identifiera hur många som gjort en expertkarriär (Kullberg 2011 s. 56).

Socionomens breda arbetsfält ger möjligheter till individuell professionalisering. Socionomers karriärer kan också utvecklas genom specialisering på ett, eller få områden. Det breda arbetsfältet kan dock ha negativa konsekvenser på den kollektiva professionaliseringen. Differentiering kan vara en konsekvens av det breda arbetsfältet vilket i sin tur får konsekvensen stratifiering. Kullberg (2011 s. 62) uttrycker att en bredare tolkning av evidensbaserad brukares erfarenheter och professionell kunskap tillsammans med tillgänglig kunskap kan stärka den individuella professionalism så väl som hela professionens.

Internationell identitet för socialarbetare

En europeisk kollektiv identitet för socialarbetare är en process i utveckling, precis som identiteten själv (Frost 2008 s. 344). En gemensam identitet har sin grund i gemensam kultur, historia och geografiska områden (Frost 2008 s. 344). Genom EU:s öppna gränser och unionens lagstiftningar kan en gemensam identitet finnas, även om det också är mycket som skiljer de

europiska länderna åt. EU bidrar också till en gemensam grund för tankar om frihet, jämställdhet och rättigheter (Frost 2008 s. 344, 350).

Socialt arbete är dock en profession som främst formas av nationens historia, lagar, regler, ekonomi och politik. International Association of Schools of Social Work (2004) skapade en global definition för socialarbete och standarder för utbildningen av socialarbetare. Den är stark kopplad till etiska och ideologiska ställningstaganden men ger också en riktning för det praktiska utförandet av yrket (Frost 2008 s. 346–349).

Det finns även en global definition av socialt arbete som ges av The International Federation of social workers (2020). IFSW (u.å) är ett globalt organ för yrket som genom att framdriva praxis för socialt arbete och internationellt samarbete strävar efter social rättvisa, inkluderande och en hållbar social utveckling. IFSW (2014) uttrycker att definitionen av socialt arbetet är centralt för att fastställa yrkesgruppens identitet. När 24 EU-länder beskrev vad socialt arbete är uppkom olika definitioner, men de gemensamma dragen som identifierades relaterade till etik, moral och idealistiska dimensioner (Frost 2008 s. 350). Den kollektiva identiteten skapas av den kollektiva identifikationen samtidigt som nationella förutsättningar påverkar yrket. Det finns alltså både skillnader och likheter mellan de olika nationella yrkesidentiteterna för socialarbetare.

Hur skiljer sig yrkesidentiteten mellan socialarbetare i Europa? Campanini, Frost & Höjer (2012, s. 34) har gjort en kvalitativ studie med studenter från England, Sverige och Italien som intervjuades innan sin examen. Ytterligare en intervju genomfördes ett år senare för att få en uppfattning om utvecklingen och föreställningen av deras professionella identiteter (Ibid).

Professionell identitet i England och Italien anses fortfarande vara en process snarare än fixerad vilket gör den svår att kategorisera (36). Där finns rötterna i välgörenhet och region. Genom utbildningen har yrket blivit mer professionaliserat. Engelska social arbetare är främst anställda av den offentliga sektorn, där det understryks en variation mellan den professionella identiteten och om social arbetaren arbetar offentligt, privat eller inom volontärarbete. (Campanini, Frost & Höjer 2012, s. 36)

Italienska socialarbetare var tidigare inte erkänd på den juridiska nivån och utbildningen gavs endast på privata högskolor. Socialarbetare tillhörde den stora gruppen för sociala arbeten. Att utbildningen sedan blev lagad stegade att den skulle erkännas på allmänna universitet, vilket ses som mycket stärkande för den professionella identiteten för social arbetare i Italien. (ibid)

I Sverige finns dock skillnaden mellan att utbildningen är populär bland universitetsökande men yrket har både låg status och lön. Författarna refererar till Kullberg (2011) och de svenska socionomernas möjligheter till horisontella karriärer. (Campanini, Frost & Höjer 2012, s. 36)

De svenska studenterna var kritiska till innehållet i deras utbildning och om den verkligen förberett dem väl inför det kommande yrket (Campanini, et.al, 2012 s.42, 45). När de svenska studenterna jobbat ett år efter deras examen upplevde samtliga att de hade blivit väl förberedda inför yrkeslivet. De kunde begrepp och teorier samt kunde reflektera sitt arbetssätt samtidigt som de var medvetna om att de aldrig kunnat vara 100 % förberedda för yrkeslivet (Campanini, et.al, 2012 s.43–44). Samtliga av de svenska studenterna var medvetna om att deras professionella identitet är en process som ständigt utvecklas (Ibid).

Engelska socialarbetare lyfte fram svårigheter och utmaningar kring deras problematiska arbetsammanhang. Italienska studenters beskrivning av sin yrkesroll var mer positiv trots att de upplever stort politisk och byråkratisk inblandning i sina yrken. Svenska studenter beskrivs vara medvetna om de problem som de kommer möta men också att de har ett förtroende för sig själva att möta dessa, en balans. Samtliga studenter underströk att de praktiska erfarenheterna i utbildningen som var viktiga, där ibland praktiken ute på arbetsfältet. De första åren i yrkeslivet så väl som utbildningen innan är bidragande till den professionella attityden. Den professionella identiteten är sin tur också beroende av hur socialt arbete är prioriterat i samhället. (Campanini, et.al 2012 s.44–45)

2.2 Sammanfattning av tidigare forskning

Tidigare forskning visar att utvecklingen av en professionell identitet påverkas av studenters erfarenheter innan utbildningen så väl som en samhörighet med utbildningens värderingar. Socionomens identitet är starkt kopplat till nationell historia, kultur och lagar, dock så finns det

både utifrån EU också internationella lagar och en gemensam grund för värderingar om frihet och jämställdhet.

Den tidigare forskningen som hittats och lyfts fram berör till stor del internationella studier där svenska socionomer är vagt representerade. Detta speglar också behovet för denna och andra studier om socionomers professionella identitet. Den globala definitionen av socialt arbete är en viktig del i att fastställa en socionomiditet internationellt. De praktiska erfarenheterna under utbildningen är de viktigaste enligt studenterna, i flera länder.

I Europa har svenska, engelska och italienska socialare arbetares identiteter jämförts. Där finns det både likheter och skillnader. Det finns ett gemensamt drag av att socialt arbete och socialt arbete har låg status i exempelvis Sverige och att socialt arbete inte hade ett juridiskt erkännande. Både i England och Sverige är den offentliga sektorn den som social arbetare jobbar färdigt inom. Socionomutbildningen i Sverige är en av de populäraste bland universitetsprogrammen med många sökande. Italienska social arbetare upplevde ett stärkande av att ha en erkänd yrkesutbildning. Engelska social arbetare ses ha en varierande professionell identitet beroende på vilket arbetsfält de var verksamma inom.

Den professionella fortsätter att utvecklas under hela yrkeslivet. I utbildningen bör särskild vikt läggas vid en givande handledning och personliga värderingar. Personlig stress har en negativ association med den professionella identiteten. Att få reflektera över sina professionella identiteter upplevs som viktigt av nyexaminerade socionomer. Socionomens breda arbetsfält ger möjligheter till en individuell professionaliseringen men påverkar den kollektiva professionaliseringen negativt.

Vi har identifierat en avsaknad från skillnader mellan olika social arbetares yrkesgrupper och deras identiteter. Kullberg (2011) uttrycker att socionomer har många karriärs val. Däremot framkommer det inte i forskningen några skillnader på hur den professionella identiteten kan skilja sig mellan olika yrken inom socialt arbete. Vi har också sett en avsaknad av diskussion kring betydelsen av intersektionalitet för den professionella identiteten. Om exempelvis genus kan vara en påverkande faktor för den professionella identiteten.

Det har också observerats en avsaknad av hur makt påverkar socionomens professionella identitet. Det är en påverkande faktor men vi har majoritetsmässigt fått fram forskning av hur socionomen i mångt och mycket blir styrd av det offentliga. Desto mindre har framkommit kring hur socionomens makt i sitt yrke har en påverkan.

Majoriteten av den forskningen som vi identifierade kring professionell identitet och dess utveckling rörde ofta studenter och nyexaminerade. Forskningen som rörde yrkesverksamma socialarbetares professionella identitet var inte lika vanligt förekommande. Vidare har många av de vetenskapliga artiklarna använt sig av kvalitativa metoder med få deltagare. Detta betyder inte att deras resultat är mindre trovärdigt, den kvalitativa metoden kan ha givit ökad möjlighet för författarna att djupdyka i det material och ämne som de valt. Samtidigt som det kanske inte ger en stor applicerbarhet på hela populationen av socionomer kan vi möjligtvis finna likheter med vårt resultat och på så sätt stärka kunskapen om processen för professionell identitetsutveckling hos socionomer.

3.0 Teoretiskt ramverk

I detta kapitel presenteras det teoretiska ramverket som ska bidra till att förstå socionomernas berättelser och narrativ om sin yrkesidentitet. Narrativa perspektiv introduceras generellt och presenteras genom det socialkonstruktivistiska perspektivet och det framträdande perspektivet – som kommer att benämnas som det framträdande jaget i texten för att lägga fokus på identiteten och dess framträdande. Även för att understryka och förtydliga perspektivets syfte. Vidare förklaras begreppet professionell identitet och hur den kan observeras i narrativen. Avslutningsvis presenteras en kritisk reflektion av valen av begrepp och perspektiv.

3.1 Narrativa perspektiv på identitet

Det narrativa perspektivet innebär ett fokus på berättandet och berättelserna samt relationen mellan den som berättar och den som lyssnar. Vidare kan de narrativa perspektiven ge oss förståelse för hur människor konstruerar bilder av sig själva och hur deras identitet formas och utvecklas. (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008 s. s.34). Narrativa teorier innehar flera olika

inriktningar där detta arbete utgår från psykologiska och sociologiska perspektiv för hur identitet skapas i berättelser. Berättelser är en mycket viktig nisch för representation och analys av identiteters olika framträdanden i olika kontexter (Riessman 2008 s. 77).

3.1.1 Socialkonstruktivistiskt perspektiv

Ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på identitet tillika jaget innebär att en individs identitetstruktur både konstrueras och omkonstrueras genom sociala och kulturella aktiviteter alternativt social interaktion (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008 s. 456). De individuella berättelserna anses mer vara tolkningar av det förflutna än exakt återberättande historier. Individuella berättelser består av meningsskapande enheter av diskurser. Det är inte det exakta återberättandet som är sanningen. Det rör sig om relationen mellan berättelserna och dess koppling till dåtid, nutid och framtid (Ibid). Jaget kan utskiljas som mångdimensionellt via det språk som används för att tala om oss själva eller andra, därigenom uppfattas jaget och dess olika konstruktioner. (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008 s. 456) I samspel med andra får individen via narrativa beskrivningar och dialoger möjligheten att konstruera skilda röster eller SUB identiteter (Ibid). Detta understryker att jaget, identiteten är starkt påverkad av andra.

Jaget uppfattas som mångdimensionellt och de olika sätt på vilket vi via språket talar om oss själva och andra möjliggör i sin tur olika former av jag-konstruktioner (Larsson, et.al 2008 s. 456). Meningen i berättelserna skapas mellan händelser och erfarenheter i vårt förflutna och hur vi kopplar det till det nuvarande jaget (Larsson, et.al 2008 s. 75). Vändpunkter i berättelser där berättaren visar en radikal förändring är ett sätt att urskilja hur identiteter förändras.

Vändpunkterna öppnar upp för en förändring som individerna inte var beredda på (Ibid).

Vändpunkter kan ses som epifanier, en insikt eller upptäckt där livet delas in före och efter vändpunktens inträffande, en vändpunkt är när en människas livs ställs på sin spets och individens sanna karaktär avslöjas (Johansson 2005 s.319). Vändpunkter utifrån socialkonstruktivistiskt perspektiv ses som socialt skapade och bundna till sin kontext, de konstrueras inom specifika berättelser och specifika situationer (Johansson 2005 s.320).

Verkligheten är inte objektiv med faktiska händelser, de ska alltid observeras utifrån aspekterna som socialt skapade och kontextuellt bundna (ibid).

3.1.2 Framträdande perspektiv – Framträdande jaget

Det är genom våra berättelser om vårt liv som vi framställer våra identiteter och som vi önskar att se oss själva. Identiteter som framställs är inte falska, eller icke korrekta, de är dock situationsbetingade och skapas i sociala samspel. Identiteten, jaget finns i bakgrunden av framträdandet från individen och dennes berättelser (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008 s.66–68). Intervjupersonens berättelse skapas tillsammans med åhöraren. En individ består inte endast av ett enhetligt jag. Intervjupersonen väljer vilket jag som de föredrar att bli sedd som. Jaget väljs utifrån intervjupersonens repertoar av kombinerade deljag som en individ växlar mellan i sitt liv (Larsson et.al, 2008 s 67). Det kan beskrivas som ett individuellt utfört identitetsarbete, där intervjupersonens berättelser innehåller kännetecknen för framträdandets betydelsefulla roll (Ibid).

Genom att ställa frågor till det narrativa materialet kan framträdandet av jaget analyseras. Det kan röra sig om hur berättaren placerar sig själv i sina berättelser. Hur återberättar hen till sig själv, hur framställs identitetspråket om vem hen är eller vad hen är? Det kan röra sig om social positionering i intervjupersonens berättelser. Hur väljer berättaren att positionera sig själv, andra individer och åhörare? Att en människa använder rörliga roller, en flytande positionering är ett sätt för människan att hantera olika situationer denne kan befinna sig i. Individen kan positionera sig som ett objekt, ett offer för tillfälligheter, där hen ger övriga individer makt att göra eller initiera handlingar snarare än att själv ta initiativ. Vidare kan individen även positionera sig som ett subjekt. Då har individen möjlighet till handling och makt över händelser. Individen kan ge sig själv roller som både passiv och aktiv deltagare i sina berättelser. Med hjälp av grammatiska medel konstrueras identiteten och vem hen är. Handlingar kan genom användning av verb tolkas som frivilliga snarare än som tvingande. (Larsson et.al, 2008 s 67–68)

3.2 Professionell identitet

Professionell identitet är ett centralt begrepp i förhållande till arbetets syfte men också utifrån det som intervjupersonerna lyfter fram i sina berättelser vilket också redovisas i narrativen. Identitet är en individs medvetande om sitt jag, och en avgränsning mellan jaget och andra (Nationalencyklopedin u.å.). Identiteten innehåller också personligheten som skapats av de erfarenheter som erfarits under livet (ibid).

Professionell identitet är en individs identifiering med sin yrkesgrupp. Den professionella identiteten kan också vara sammankopplad till gemensamma egenskaper för professionen exempelvis begrepp och värderingar. (Campanini, Frost& Höjer 2012 s. 34–35)

Professionsyrken har ofta kännetecken av en högre utbildning vilken innebär ett tillägnande av en vetenskaplig kunskapsgrund där till förekommer ofta träning i normer, yrkeskultur och värderingar. Studenter börjar under sin studietid att skapa en relation till sin framtida yrkesroll och en relation till de organisationer som ska anställa dem. (Ulfsdotter Eriksson 2017 s. 494–495)

Brante (2009 s.30–31) definierar socionomer som en semiprofession, begreppet semi är inte rättvisande och att en annan begreppsdefinition är önskvärd. Semiprofessioner tillhör allt som oftast den offentliga sektorn, välfärdens trygghetssystem. Semiprofessioner definieras med deras låga självbestämmanderätt i förhållande till politik och andra professioner som de kan komma i kontakt med. De är oftast mer styrda än de har möjlighet att styra. Semiprofessionella utbildningar är allt som oftast tvärvetenskapliga snarare än specialiserade. Utbildningar för semiprofessioner, socionomer där ibland innehåller så väl teoretiska som yrkespraktiska inslag. (Ibid)

Den professionella identiteten kan alltså kopplas till hur individen ser sig själv i förhållande till yrkesgruppen. Men också hur hen ser yrkesgruppen i sin helhet. Det är hur intervjupersonerna beskriver sig själva som socionomer och hur dem beskriver socionomer i övrigt som blir en representation av deras yrkesidentiteter.

3.3 Kritisk reflektion

Båda perspektiven är anknutna till narrativ forskning och att göra narrativ analys. De narrativa perspektiven kan ge oss förståelse för hur människor konstruerar bilder av sig själva och hur deras identitet formas och utvecklas (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008 s. s.34). Den narrativa analysen sker främst på individuell nivå i samband med narrativet och det transkriberade materialet som det baseras på. Det valda teoretiska ramverket har valts utifrån att det varit

förankrade i att tolka individers berättelser och identiteter som är ett fokus i denna studie. Teorierna ger oss begrepp, synsätt och avgränsningar till vad som ska tolkas i narrativen.

Både det socialkonstruktivistiska perspektivet och det framträdande jaget tar upp forskarens påverkan och medverkan i de narrativa berättelserna och analysen av dem. Det socialkonstruktivistiska perspektivet och det framträdande jaget riktar in sig på olika områden och detaljer i narrativen. Det möjliggör för tolkning och förståelse av berättelserna på flera sätt samt belyser identiteterna som intervjupersonerna tar fram i sina berättelser. Vi kan självklart aldrig nå fullständigt sann kunskap vilket vi heller inte är ute efter, vilket både det socialkonstruktivistiska perspektivet och det framträdande jaget också understryker. Det ger oss dock möjlighet att analysera socionomernas berättelser utifrån vad de själva konstruerar, representerar och påverkas av i sina professionella identiteter.

Begreppet professionell identitet ger oss en tydlig förhållning till den professionella identiteten, vad den kan innehålla och huruvida vi kan identifiera gemensamma egenskaper mellan intervjupersonerna tillika socionomerna

4.0 Metod

Syftet med denna uppsats är att undersöka processen för hur socionomers professionella yrkesidentitet framträder. Hur identiteten utvecklas i förhållande till professionen, utvecklingen från student och i övergången till yrkeslivet. I detta avsnitt redovisas den valda metoden, narrativ analys, samt hur det empiriska materialet har samlats in, behandlats och analyserats. Kapitlet avslutas med en forskningsetisk reflektion.

4.1 Narrativ metod

I denna studie har vi valt att använda oss av narrativ metod för att förstå och analysera vårt material samt ta våra informanternas berättelser i beaktning. Här nedan kommer en översiktlig beskrivning av narrativ metod och hur den används i detta arbete. En mer närgående presentation av hur den narrativa metoden används presenteras nedan i kap 5.2 Genomförande.

Den narrativa forskningen handlar om att förstå människan och hennes mänskliga samspel. Samtal och intervjuer med människor är en stor del av det sociala arbetet både som praktik och forskningsområde. Olika livsberättelser konstrueras och återskapas i mötet mellan klienter och socialarbetare. Utifrån detta går det att förstå varför den narrativa forskningen i allra högsta grad är relevant inom socialt arbete. Genom berättandet kan vi nå nya tolkningsmönster och nya sätt att förstå det som berättas och vidare ge nytt liv åt tidigare livserfarenheter. (Larsson, Sjöblom och Lilja 2008, s. 29)

Larsson et.al (2008, s. 59) förklarar att det finns flera olika perspektiv inom narrativa metoder och att dem skiljer sig åt markant. Dels kan man använda en hel livsberättelse som en narrativ berättelse, det vill säga att forskarens tolkningar förenas i informantens egen berättelse. En negativ aspekt ur detta perspektiv är att det är svårt för läsaren att skilja själva berättelsen och forskarens tolkning av den åt. En annan metod handlar i stället om att jobba med mer specifika och begränsade berättelser som är ordnade i förhållande till berättaren, handlingen och berättelsens inramning. Det är vad detta arbete kommer att göra, där fokus ligger på socionomernas livsberättelser i förhållande till deras professionella identitet och dess utveckling. Det handlar mer om svar på enskilda frågor som blir mindre enskilda berättelser, forskarens jobb blir sedan att återberätta allting som informanten vart med om. (Ibid)

Fortsättningsvis är den narrativa metoden beroende av hur forskaren förhåller sig till berättaren, själva insamlingsstrategin (Larsson et.al, 2008, s. 38). Forskaren kan välja att vara kritisk till berättelsen eller välja att lyssna till den (ibid). Samma sak gäller själva tolkningen av materialet, forskaren kan utgå från tilltrons hermeneutik där hen väljer att ha tilltro till berättelsen där berättarens ord och upplevelser är i fokus (ibid). Forskaren kan också gå i motsatt riktning och välja misstankens hermeneutik. (Larsson et.al, 2008, s. 38, 40) Där forskaren dekonstruerar, och innehar en kritisk hållning till berättelserna, men även studerar omedvetna och dolda delar av berättelserna (Larsson et. al. 2008 s. 446–447)

I denna uppsats är det tilltrons hermeneutik som ligger till grund för tolkning av materialet. Detta innebär en utgångspunkt i att det som berättas och de budskap som framkommer ska i så stor mån som möjligt fångas och absorberas (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008 s. 445). Vi har resonerat

att misstankens hermeneutik hade inneburit ett kliv från att vara nära till berättelserna, att fokusera på det som inte syns. Vi hade i sådant fall gått in och tolkat dolda budskap i intervjupersonernas berättelser. Det hade kunnat innebära en brist i förtroendet från våra intervjupersoner att använda andras ord än deras egna för att belysa och förstå deras berättelser. Tilltrons hermeneutik understryker att tolkningen sker genom att lyfta fram budskapen som är explicit givna i intervjuerna (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008 s.447). Det är intervjupersonens ord och beskrivningar som är centrala (Ibid). Vi som forskare tolkar och belyser endast det som tydligt framkommer ur transkriberingarna av intervjuerna. Att endast redovisa vår empiri och inte tolka den skulle inte bidra till vetenskapen.

4.2 Genomförande

I detta avsnitt går vi igenom vår sökprocess, hur vi hittat tidigare forskning. Även urval och avgränsningar, hur vi gått till väga för att hitta våra intervjupersoner samt hur vi valde att avgränsa oss. Sedan kommer vi till själva intervjuerna där vi går igenom hur vi konstruerade och genomförde våra fyra intervjuer. Hur vi behandlat den data vi samlat in genom transkribering och avslutningsvis hur vi bearbetat och analyserat vårt material, vilket görs genom en narrativ analysmetod tillsammans med tidigare forskning och utvalda teorier.

4.2.1 Sökprocess

Artiklarna som används i arbete har tagits fram genom databaserna SöderScholar och Social services abstracts. Båda databaserna går att finna via Södertörns högskolas bibliotek.

Olika sökord och kombinationer av sökord har använts för att hitta väsentlig forskning. Sökord som används är exempelvis *social work, social worker, socialwork student, professionell identitet, socionom, socialarbetare, identitet, social education, professional development, higher education*. Exempel på sökkombinationer är följande: ”*social work and identity*”, ”*social worker and professional identity*”, ”*socionom och student och professionell identitet*” ”*professionell identitet och utveckling*”.

Under sökprocessen la vi märke till att mycket forskning kretsar kring studenten och dennes utveckling av professionell identitet under och strax efter sin utbildning. Vi försökte därför att hitta studier som studerat studenter under längre tid och där till även efter avslutad utbildning.

Sökord som ” *longitudinal case study*” lades till i sökkombinationen för att kunna identifiera fler studier av denna sort. Samtliga vetenskapliga artiklar som valts ut är expertgranskade.

4.2.2 Urval och avgränsningar

De intervjupersoner som har deltagit och blivit intervjuade i denna studie är personer som antingen har en påbörjad eller avslutad socionomutbildning. Som tidigare nämnt i arbetets syfte och frågeställningar är det processen för socionomers professionella yrkesidentitet som ska undersökas. Detta genom intervjuer med två studenter, en i början av socionomutbildningen och en i slutet samt två yrkesverksamma, en relativt nyexaminerad och en som jobbat i ca 15 år. Intervjupersonerna har samlats in genom ett bekvämlighetsurval, vilket innebär att informanterna har varit tillgängliga och funnits nära till hands. Intervjupersonerna har fyllts på utefter hur de passat in i studien (Trots 2010 s. 140). Tre av intervjupersonerna har varit bekanta som passat in på de krav vi haft i vårt syfte för arbetet. Vi lade också ut en förfrågan i en Facebookgrupp för socionomer där vi efterfrågat intresse av att delta i vår studie samt en kortare beskrivning av studiens syfte.

En nackdel med bekvämlighetsurval är att få ett säreget urval där intervjupersonerna kan ha likheter i vissa eller flera avseenden (Trots 2010 s. 140). Dock kan det tas i beaktning att samtliga har gått en liknande utbildning och att den ska forma dem utifrån de krav som ställs på utbildningen, vilket gör att de har en samlad kunskapsbas. De yrkesverksamma har dock även ytterligare kunskap utöver utbildningen som studenterna inte har, men det är inte heller kunskapen vi är ute efter utan den professionella identitetens utveckling.

Vi sökte inte avsiktligt efter specifikt kvinnliga eller manliga intervjupersoner. Det var inte heller avsiktligt att båda de yrkesverksamma socionomerna vi intervjuade arbetade med barn och unga inom myndighetsutövning. Ingen av intervjupersonerna studerar eller har studerat på samma lärosäte, majoriteten har studerat i Stockholmsområdet med undantag från en intervjuperson.

Vi valde att endast använda oss av fyra intervjupersoner för att kunna göra djupare och längre intervjuer. Samt för att få möjlighet till att analysera materialet från intervjuerna på ett djupare plan än om vi hade haft flera intervjuer att förhålla oss till. De transkriberade intervjuerna skapar

narrativ som redovisas i resultatkapitlet, arbetet är tidsbegränsat och i viss mån även begränsat till sitt omfång. Våra fyra intervjupersoner kan representera fyra olika delar i utvecklingen av den professionella identiteten, början av utbildningen, slutet av utbildningen med avslutad praktik, början av yrkeslivet samt befäst erfarenhet av yrkesområdet.

Mellanrummen mellan de olika nedslagen vi valt att göra kan ge oss möjlighet att identifiera mönster eller processer i identitetsutvecklingen. Vilka kanske inte varit lika tydliga om det varit ett kortare avstånd mellan vart personerna befinner sig i sin professionella identitetsutveckling. I den bästa av världar hade det varit mest givande att göra en longitudinellstudie där vi kunnat följa flera personer från utbildning in i yrkeslivet under ett eller flera års tid. Arbetets tidsbegränsning gör dock detta omöjligt samt att det också är något som kräver mycket resurser och ökad risk för bortfall. Genom att använda oss av olika personer för nedslagen kan vi få ta del av intervjupersonernas egna erfarenheter och uppfattningar i förhållande till den professionella identiteten och dess utveckling där dem är i det tidskontext som intervjun inträffar.

4.2.3 Intervjuerna

Innan intervjuerna skulle genomföras så fick var och en av intervjupersonerna en informations- och samtyckesblankett (Bilaga 1) via mejl, med information kring vilka personuppgifter som kan komma att behandlas, hur de behandlas, samt arbetets syfte. I det mejlet bifogades även intervjuguiden (Bilaga 2). Några av intervjupersonerna frågade efter att få intervjuguiden i förhand, vi valde därför att bifoga den till samtliga intervjupersoner för att ge möjlighet till förberedelse och reflektion innan intervjun. I mejlet fanns även en svarstext som intervjupersonen behövde kopiera för att intyga sitt samtycke att delta i studien samt behandling av deras personuppgifter (Se Bilaga 1 s. 3). Samtliga intervjupersoner hade skickat sitt samtycke innan intervjun genomfördes.

I och med Covid-19 och rådande samhällssituation ville vi utföra intervjuerna på ett så säkert sätt som möjligt. Samtliga intervjuer genomfördes därför digitalt via onlinetjänsten zoom, som tillhandahålls av Södertörns högskola. Innan intervjun och inspelning fick intervjupersonerna information om arbetets syfte och deras rättigheter. Eftersom vi är två personer som skriver denna uppsats valde vi att dela upp intervjuerna mellan oss. En person ansvarade för att ställa

frågorna och leda intervjun medan den andra lyssnade och antecknade. Intervjuerna varade mellan 45 och 65 minuter. Intervjuguiden (Bilaga 2) skulle kunna beskrivas som strukturerad eftersom vi hade färdigformulerade frågor. Dock behövde inte frågorna besvaras i ordningsföljd samt att det uppkom följdfrågor i intervjuerna, intervjuerna är därför halvstrukturerade (Johansson 2005 s.245).

De fasta frågorna bidrar till att skapa en röd tråd och gemensam utgångspunkt mellan de olika intervjuerna. Frågorna är uppbyggda utifrån teman för att ge guiden en struktur. Samtidigt så var det intervjupersonens svar som strukturerar intervjun och i vilken ordning frågorna besvaras, samt vilka följdfrågor som ställdes utifrån svaren. Frågorna är majoritetsmässigt öppna frågor. De frågor som vi valt att ha som stängda är frågor som varit frivilliga att utveckla. Under Tema 1 (Bilaga 2) har vi frågan ”*Finns det tidigare livserfarenheter som kan ha påverkat din yrkesroll från privata liv? (valfritt att utveckla och precisera)*” Vi valde att ta med frågan för att det är relevant om det finns tidigare erfarenheter som kan ha påverkat yrkesrollen. Erfarenheten i sig är inte utifrån arbetets syfte och frågeställningar lika relevant. Det kan också handla om privata känslor och angelägenheter som hen inte velat dela med sig av. Vi valde därför att göra det valfritt att utveckla frågan vidare. Samtliga intervjupersoner valde inte att utveckla svaret på frågan.

4.2.4 Transkribering

Johansson (2005, s. 298) skriver att transkriberingen av intervjun är det första steget i skapandet av arbetets vetenskapliga text. Transkribering är omvandlingen från tal till text, det finns ingen sann återspeglning av det talade språket. Pauser, skratt, gester, kroppshållning, förändringar i röst är saker som är svåra att få med och återspegla i det transkriberade materialet. Transkriberingen kan argumenteras vara författarens tolkning och uppfattning av intervjun. (ibid)

Vi har i vår transkribering varit någorlunda selektiva i vad som tas med i det skrivna materialet. Detta för att det är berättelsen som är i fokus. Om en transkribering blir för detaljerad kan det bli svårt att läsa och förstå den (Johansson 2005 s. 300). En grov transkription har därför gjorts. Den grova transkriptionen är ordagrann men tar också med tydliga kännetecken från samtalet, exempelvis skratt, pauser, och upprepningar (Ibid). Efter den grova transkriptionen går

materialet igenom igen för att transkribera mer noggrant (ibid). I vårt fall har detta inneburit att lyssna till det inspelade materialet flera gånger för att kontrollera att allt, i så möjlig mån och relevans som möjligt tagits med från den inspelade ljudfilen. Samtidigt som det inte ska tas med allt för mycket som kan rikta bort fokus från berättelserna som framkommer. Vi har valt att ta med pauser, upprepningar och skratt som förekommit i intervjun. Vi har även anonymiserat uppgifter som framkommit i intervjun för att intervjupersonerna förblir anonyma. Exempelvis har de kommuner som de verksamma socialarbetarna arbetet i anonymiserats i transkriberingen. Samtliga intervjupersoner har fått figurerade namn i arbetet för att bevara deras anonymitet. Efter den sista genomgången av transkribering raderades den inspelade intervjun.

4.2.5 Skapande och analys av narrativ

Det transkriberade materialet lästes igenom flera gånger. Detta för att vi skulle kunna skapa en representation av det transkriberade materialet, ett sorts sammanfattning (Johansson 2005 s.30).

Riessman (1993 s. 13) uttrycker att författaren skapar ett ”falskt dokument”, detta för att det är författaren som skapar sammanfattningen av intervjun som kommer att synas och presenteras. Vi har i våra sammanfattningar, narrativ valt att ta med direkta citat från intervjun för att skapa transparens. Dock berörs den narrativa metoden av författarens tolkningar från intervju, till transkribering, slutligen sammanfattningen och skapandet av narrativen.

Vår uppgift som forskare är att skapa en överordnad konstruktion av deltagarnas berättelser. De personliga livsberättelserna är en återspeglning av hur intervjupersonerna handskas med den förvirring och komplexitet som finns i den mänskliga existensen. Berättelserna är inte beskrivande fakta av verkligheten utan systematiska tolkningar, meningsskapande och ett betydelsesystem för livserfarenheter som intervjupersonerna erfarit. (Larsson, Sjöblom & Lilja, 2008 s. 139–140)

Vi har valt att använda oss av socialkonstruktivism som perspektiv i vårt skapande av narrativ samt i tolkningen och analysen av dem. Detta innebär att forskningen skapas ur berättelser och i sin tur är en praktik av berättande (Johansson 2005 s. 29). De livsberättelser som vi skriver är inte exakta kopior av intervjupersonens faktiska upplevelser eller vad som hänt. Det gör inte att

historierna inte är sanna, utan snarare att en berättelse kan representeras på flera sätt och att det är berättaren, intervjupersonen som konstruerar den narrativa sanningen (Johansson 2005 s.313). Det Socialkonstruktivistiska perspektivet innebär vidare att berättelsen antas uppfattas olika beroende på vem som läser och vilken läsarposition som intas (Johansson 2005 s.314). Det kan alltså exempelvis skilja mellan män och kvinnors uppfattning av narrativen, dennes sanning och tolkning som uppnås är bunden till det kontext som den uppstår i (Ibid).

I skapandet av narrativen har vi försökt skapa en kronologisk ordning för inträffandet av de händelser och berättelser som intervjupersonen berättar. Dessa har inte uppkommit i kronologisk ordning under intervjun eftersom intervjupersonerna till stora delar styrte ordningen av intervjufrågorna utifrån sina svar. Narrativen gör det möjligt att ta med mycket material i en sammanhängande och representerande text snarare än att presentera hela intervjumaterialet. Vi har valt att jobba utifrån den metod som handlar om att arbeta med mer specifika och begränsade berättelser som är ordnade i förhållande till berättaren, handlingen och berättelsens inramning. Det handlar mer om svar på enskilda frågor som blir små enskilda berättelser, vårt jobb blir sedan att återberätta intervjupersonernas berättelser i den narrativa kontexten. Det vill säga att vi skapar en sammanhängande berättelse av de berättelser och svar som framkommer i intervjun med socionomerna.

Narrativen ordnas utefter rubriker för att kunna skapa struktur och ge möjlighet till översikt i berättelserna. Vi har valt att strukturera upp narrativen utefter hur socionomen framträder i sina berättelser och intervjusvar, samt den professionella identitetsutvecklingen. Varje narrativ inleds med en kortare sammanfattning av den intervjuades ålder och sysselsättning samt varför hon valde att bli just socionom, vilket kompletteras med citat från intervjun. Tanken bakom de två underrubrikerna var främst att som tidigare nämnt skapa struktur vilket också underlättade i sållandet av all insamlad empiri, dvs intervjuerna. Samt att förhålla oss till arbetets syfte och frågeställningar för socionomen och dess professionella identitet. Rubrikerna baseras också på de teman som dominerar i vår intervjuguide, vilket också ska kunna återspegla arbetets syfte och frågeställningar. Vi undersöker därför hur socionomen framträder i varje intervju, både synen på socionomer ur ett allmänt perspektiv, ur ett personligt perspektiv samt vad informanten har för syn på sig själv som socionom. Vi undersöker också den professionella identiteten och dess

utveckling, främst för att det är studiens syfte samt att rubriken ger möjlighet till översikt av det presenterade materialet, narrativet.

En del av analysen påbörjas när vi skapar narrativen, eftersom vi går igenom det transkriberade materialet flertal gånger för att skapa det representerade och sammanfattade narrativen.

Analysen presenteras efter varje enskilt narrativ, detta för att analysen ska hålla sig nära narrativet och på så sätt inte hamna för långt ifrån själva berättelsen i texten. Narrativet tolkas och analyseras tillsammans med tidigare forskning och det teoretiska ramverket.

Avslutningsvis presenteras en gemensam analys i vilken frågeställningarna besvaras.

4.3 Validitet, trovärdighet, pålitlighet och överförbarhet

Syftet med arbetet är inte att få fram ett statistiskt signifikant resultat, då hade en kvantitativ metod varit aktuell. Vårt syfte har varit att undersöka processen för socionomers professionella yrkesidentitet, hur den utvecklas under studierna och i övergången till yrkeslivet. Vi har genom den narrativa metoden haft möjlighet att djup dyka i det material vi samlat in, kunnat ställa följdfrågor direkt till intervjupersonerna och få ta del av deras berättelser.

Validitet står för hur väl resultatet stämmer med verkligheten och hur vida vi studerar det vi avser att studera (Johansson 2005 s. 313). Den narrativa analysen ger möjligheten till en intern validitet i det material som undersöks, dock innebär detta en brist på extern validitet, den narrativa metoden lämpar sig inte heller väl med stora urval eller grupper (Larsson, Sjöblom & Lilja, 2008, s.40–41). Arbetets resultat kommer inte att landa i en absolut sanning som kan pröva arbetets tillförlitlighet. Den interna validitet i arbete kommer från tät beskrivning, närhet till intervjupersonernas berättelser, ord och upplevelser är i fokus (Larsson, et.al 2008, s.38).

Den kvalitativa ansatsen tillåter oss att identifiera mönster i det som vi undersöker (Trost 2010 s. 140–141). Det är identifikationen av mönster i intervjumaterialet så väl som i de narrativ vi skapar som är det viktiga. Inte att kunna applicera mönstren på en större population (Ibid).

Narrativ analys faller inom ett annorlunda område för validering där transparens och förståelse delvis är av vikt för arbetets validitet (Johansson 2005 s.315). Citat och presentation av förslag, alternativa tolkningar och lösningar är ett sätt att göra det möjligt för läsaren att bedöma arbetet och dess tolkning. Samt att få skapa en egen tolkning av arbetet (Ibid).

Det är också relevant att lyfta upp att det är vi som författare och forskare är det främsta forskningsinstrumentet (Johansson 2005 s.29). Detta på grund av att det är våra frågor som format arbetets tillvägagångsätt och de frågor samt tolkningar som görs av det insamlade materialet (Ibid). Det är också det som gjort att vi valt narrativ analys för att läsaren får skapa sin uppfattning av materialet, vilket kan skilja sig från den uppfattning vi tolkat som forskare. Anledningen till att läsaren får skapa en uppfattning är att den får en stor inblick i det undersökta materialet, narrativen tillsammans med de perspektiv, teorier och tidigare forskning som redovisas.

Tillförlitligheten i arbetet ligger i att presentera genomförandet väl och noggrant (Johansson 2005 s. 316). Studier med en tolkande ansats är i ständig process av tolkning och utvärdering, de kan aldrig avslutas helt och hållet (Ibid). Vidare är det också svårt att utvärdera narrativa redogörelser och analyser utifrån traditionella kriterier. Riessman (2008 s. 75–76) uttrycker att det inte finns någon allmänt accepterad ansats för validering av narrativ och det tolkande arbetet. Vi har därför försökt att vara så transparenta och tydliga som möjligt i vårt genomförande av arbetet och skapandet av narrativen. Berättelser är en mycket viktig nisch för representation och analys av identiteters olika framträdanden i olika kontexter (Riessman 2008 s. 77).

4.4 Forskningsetik

Den kvalitativa forskningsansatsen kräver att vi som undersöker noggrant reflekterar igenom etiska frågor och områden som kan uppkomma kring det vi syftar till att undersöka. I intervjuerna kan det framkomma information som för individen är känslig och privat. Etiska principer har en särskilt stor betydelse inom narrativa studier (Larsson & Goldberg 2008 s.180–181). En narrativ strategi kan ge en sammanfattande bild men också detaljerad information om en människas liv (Larsson & Goldberg 2008 s. 182). Detta innebär en närbild av individer och deras identitet. Samtidigt som detta arbete kan bidra till ny eller fördjupad kunskap måste det ställas mot risken för integritetskränkning och skydd mot insyn i människors privatliv (Vetenskapsrådet 2017 s. 28).

Relationen mellan intervjuperson och forskare är något som ska reflekteras inför och under intervjun (Johanson 2005 s. 243). Vi har i detta arbete haft ett bekvämlighetsurval. Detta innebär att det har funnits viss kunskap som vi redan känt till om vissa av intervjupersonerna. Dock har ingen intervjuperson känn båda författarna. Vi valde därför att dela upp intervjuerna mellan oss författare för att det inte skulle finnas någon tidigare bekantskap mellan intervjuperson och forskare. Vi båda medverkade vid samtliga intervjuer, men endast en hade huvudansvaret för intervjun. Intervjupersonerna har blivit informerade om hur deras personuppgifter behandlats och att deras intervjuer kommer att skapa narrativ om dem själva. Samtliga intervjupersoner har getts möjlighet till att läsa sitt narrativ innan arbetet skickas in till bedömning. Endast en intervjuperson ville läsa och kontrollera sitt narrativ i förhand. Övriga önskade i stället att få läsa hela arbetet efter att det sammanställts och lämnats in för betygsättning.

Vi har i ovanstående metodrubriker lyft fram några etiska reflektioner och även forskningsetiska regler som vi följt innan, under och efter intervjuerna. De intervjupersoner som ställt upp på intervjun har godkänt sin medverkan och är också helt anonyma. Deras namn så väl som information som kan kopplas till dem har pseudonymiserats i det transkriberade materialet. Det material som har samlats in kommer inte heller att användas i något annat syfte än i detta arbete. Vi har här gjort skillnad på anonymisering, att intervjupersonerna inte ska kunna identifieras utifrån narrativen och konfidentialitet, sprida uppgifter och skydd från att obehöriga får ta del av dessa uppgifter (Vetenskapsrådet 2017 s. 40).

Vi har spelat in materialet på privata mobila telefoner men har förvarat ljudfilerna med lösenordsskydd för att obehöriga inte ska kunna ta del av uppgifterna som framkommer under inspelningen. Innan inspelningen av intervjuerna gick vi igenom intervjupersonens rättigheter och information där personuppgifter kunde uppkomma tillsammans med intervjupersonen.

Vår handledare har varit med under arbetets process och godkänt information-och samtyckes blankett (Bilaga 1) samt intervjuguide (Bilaga 2) innan de skickats ut till intervjupersonerna. Efter att uppsatsen blivit examinerad kommer alla intervjupersonernas personuppgifter att gallras med hjälp av vår handledare.

5.0 Resultat och Analys

I detta avsnitt presenteras narrativen som har skapats utifrån det transkriberade intervjumaterialet med socionomerna. Varje narrativ följs av en tillhörande analys. Kapitlet avslutas med en samlad analys för samtliga narrativ där arbetets frågeställningar besvaras.

5.1 Saras narrativ

Sara, som egentligen heter något annat, är en 23 årig tjej som bor i Stockholm. Hon har nyligen påbörjat Socionomprogrammet där hon för närvarande läser termin 2.

jag har sagt sen jag var typ tolv att jag vill bli lärare, sen när jag var 21 så gick jag in i väggen och eh, gick en rehabiliterande behandling för det och träffade två sjukskrivna lärare, och dom sa att om du är här redan nu så är det här, du ska inte ta den här vägen, och då började jag tänka efter lite kring vad jag faktiskt ville, och kom fram till att jag faktiskt inte är intresserad av att jag vill lära ut, utan det jag är intresserad av är ungdomars psykiska hälsa så då tänkte jag att det istället skulle vara bättre för mig att jobba som kurator. Och vad behöver jag plugga då? Jo jag behöver plugga till socionom, så på den vägen är det

Snart har Sara avslutat sitt första år på socionomprogrammet och ser sig själv som en "rookie". Innan hon började plugga jobbade hon som avdelningsansvarig på en matbutik, vilket är en värdefull erfarenhet för Sara. Det har bland annat hjälpt henne att se skillnaden på den privata och professionella identiteten,

när jag jobbade på matbutiken som jag jobbade på tidigare där jag varit avdelningsansvarig och så då har jag varit väldigt hård och ganska bestämd och liksom auktoritär tror jag, och så skulle ingen av mina vänner beskriva mig så det är en stor skillnad

Hur framträder socionomen?

Sara berättar om socionomers yrkesroll i samhället, att det är viktigt att man brinner för det man gör och när man inte brinner för det längre så bör man byta jobb. Hon fortsätter prata om att engagemanget är viktigt, och tack vare att yrket är så brett kan man med enkla medel byta jobb om man ledsnar. Sara anser att socionomer är bättre medmänniskor med ett större civilkurage än

andra, dom vågar säga ifrån och vågar skapa dålig stämning. Hon tror också att det finns olika typer av socionomer,

jag tror att det finns de som är ja men lite såhär good cop bad cop att man motiverar på olika sätt och jag tror också att det är nödvändigt för att jag tror att alla människor motiveras på olika sätt. Jag tror att det finns jättemånga sorters olika socionomer, somliga som bryr sig mer om personen och andra som bryr sig mer om problemet och ser olika vägar ut och ser olika lösningar

När Sara precis hade börjat studera på Socionomprogrammet fick hon en uppgift att läsa vinternoveller, en av de novellerna hette ”Vi kan inte hjälpa alla”. Sara upplever att den novellen väckte starka känslor inom henne,

*och då blev jag förbannad *skratt* för då tänker jag att det kan vi visst och för mig var det såhär, jag tolkade det som att det var ett faktum eller att folk ansåg att det var ett faktum att vi inte kan hjälpa alla och är det ett faktum så tänker jag att det inte finns någon motivation till att förändra det faktumet och jag förstår att som det ser ut idag med resurser i samhället i stort så kan vi inte hjälpa alla och vissa människor kommer att falla mellan stolarna, men jag tycker det är för jävligt att det är så*

Sara tror att det finns många ideala socionomer men att det är individuellt och att det beror på vad en person behöver. Hennes fördomar om socionomer och socionomstudenter är att de har vettiga värderingar,

man har vettiga värderingar och att man själv har vart med om skit, det är nog ett genomgående tema i alla fall vad jag har uppfattat på min utbildning än så länge, så jag hoppas att den ideala socionomen bör ha ett genuint intresse för det man gör och att man inte, jag har en i min klass som jag misstänker går den här utbildningen för att kunna stå som ägare på sitt HVB-hem och att hen är här lite av fel anledning, och då tänker jag att hen inte passar in här och är inte den ideala socionomen för att hen saknar det genuina intresset av människor

I Saras omgivning är det inte så många som vet vad en socionom är eller vad de gör och det visste hon inte heller själv innan hon började plugga. Hon tror att människor över lag har dålig

koll på socionomyrket, hon tror också att det finns mycket fördomar kring ”soc” som har en negativ klang i folkmun menar hon.

den tror jag är mer negativ i allmänna ordalag så pratar man om socionomer i form av ”soc” och att det alltid är nånting negativt med soc, sen har jag ju förstått under utbildningens gång att socialtjänsten kan ju vara fantastisk och världens tillgång till familjer som har det svårt, och det behöver inte nödvändigtvis asså jag tror att folk har en såhär ”soc kommer komma och ta mina barn” att det är lite den inställningen folk har istället för att såhär ringa soc själva och fråga om hjälp eller stöd, så att i allmänna öron så tror jag att det är en ganska negativ klang att vara socionom

Sara tror också att media har en stor negativ påverkan på denna åsikt om socionomer och ”soc”. Att man bara får läsa om negativa saker som händer i relation till socialtjänsten, som lilla hjärtat exempelvis och aldrig när socialtjänsten gör något bra. Men när hon möter människor och får chansen och berätta att hon pluggar till socionom och vad en socionom gör så upplever hon att de flesta har en ganska positiv inställning. Sara själv känner en stolthet i att vara blivande socionom, hon uttrycker att det är ett vettigt jobb. Sara tror inte att man någonsin blir en ”fullständig socionom” utan att man utvecklas hela tiden och blir bättre och bättre ju mer erfarenhet man får. Hon anser också att man inte kan plugga sig till allting och att det är en bra sak.

Professionell identitet och utveckling

Sara tycker det är svårt att beskriva professionell identitet, det är ingenting som hon kommit i kontakt med under utbildningen något nämnvärt ännu.

*ja, det här var ändå ganska nytt för mig så jag var tvungen att googla lite *skrattar* och se vad som lixom sägs om det, men eh om jag förstått det hela rätt så tänker jag att det är synen på sig själv i sin yrkesroll*

Hon tänker ändå att det handlar om en roll man går in i, på samma sätt som man har en roll som en dotter, mamma eller flickvän. På universitetet läser Sara en kurs som heter personlig professionell utveckling, en kurs som hon upplever är mycket betydelsefull. Tack vare den kursen har Sara insett att om hon inte själv hittar gränsen mellan att vara professionell och

personlig så finns det en risk att hon erbjuder hela sig själv till en klient, både sin soffa och sitt personliga telefonnummer. Sara har också tillgångar till sin personliga identitetsutveckling, när hon blev utbränd behövde hon jobba mycket med sig själv och det tog hon viss lärdom av. Den lärdomen tror hon kommer att vara användbar för henne i hennes kommande yrkesidentitet. Saras mamma jobbar inom hälso- och sjukvård, hon tror att hennes mammas jobb har präglat henne mycket genom hela uppväxten vilket också kan vara en tillgång till hennes identitetsutveckling som socionom.

och sen tror jag också att min mammas yrke också har präglat mig ganska mycket, asså från att jag var liten har jag hört henne ta samtal med patienter och liksom sett henne jobbat med dem så det tror jag också har präglat mig

Sen Sara började socionomutbildningen har hon svårt att lita på sina egna tidigare föreställningar om saker och ting, hon är mer ödmjuk inför att hon kan ha fel. Allt är så mycket mer komplext än hon kunnat föreställa sig,

alltså kursen vi precis har läst så berörde vi ganska mycket etnicitet till exempel och det har jag alltid trott att jag har en ganska tydlig bild av vad det är för något och nu efter att vi har haft både föreläsningar och examinerats på det så känner jag att jag fattar ingenting, asså det är så extremt mycket mer komplext än vad det verkar vara från allra första början

När Sara reflekterar över hur hon tror att hon vill hantera motgångar nämner hon att hon tror kollegor är viktigt, att man har ett bra team runt omkring sig. Hon vidhåller dock att hon fortfarande har stor okunskap kring socionomers identitet. På fråga om hur hon hanterar konflikter vanligtvis så berättar hon att hon går i terapi och försöker hitta en bra balans. Hon vänder sig ofta till sina vänner och pratar och gråter. Hon försöker tillåta sig själv att känna det hon känner. Sara försöker också beskriva hur hon tror att hon själv skulle vara som socionom,

jag tror att jag upplevs som ganska varm och att jag är väldigt mån om den personen som sitter framför mig, jag är där av ren vilja och ingen annan anledning så jag kommer nog ta till mig mycket av det man lär sig om just att såhär, omgivningen och rummet och hur man pratar och hur jag klär mig och hur jag ser ut och allt sånt här är saker som spelar in i mötet med en klient eller brukare eh så att jag tror att jag är mån om att göra de bästa förutsättningarna för det mötet, och sen efter att jag har jobbat mycket med mig själv efter utbrändheten så tror jag att jag är mer bekväm med att det är tyst till exempel i ett samtal

om man behöver fundera ett varv till och jag är mer bekväm med att vara i nuet och verkligen höra vad som sägs, så det tror jag skulle vara mina styrkor

5.1.1. Analys av Saras narrativ

Saras utbrändhet kan ses som en vändpunkt utifrån den narrativa metoden (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008). Hon fick insikt om att det inte var att lära ut till ungdomar som var viktigt utan ungdomars psykiska mående. Vändpunkten är bunden till en social kontext (Johansson 2005). Utbrändheten ledde till mötet med lärarna som avrådde henne från att bli lärare. Det som kan observeras kring Saras karaktär avslöjas i och med vändpunkten utifrån Johansson (2005). Hon accepterar snabbt att hon varken vill eller kan bli lärare. Hon ser vad hon i stället kan bli, och hur hon når dit. För att bli kurator behöver hon plugga till socionom.

Det finns en tydlig koppling mellan händelsen, utbrändheten och erfarenheter från den. Det framträdande jaget (Larsson, Sjöblom och Lilja 2008) som kan observeras berör hur Sara positionerar sig som ett objekt inför hennes utmattning och hur hon hamnat i rehabiliteringen. Det är när hon blir presenterad för alternativet om att hon kanske inte borde bli lärare som hon positionerar sig som ett subjekt. Där Sara tar valet och makten över hur hon kan hantera och handla i sin situation, och hur hon når sitt mål att jobba med ungdomar. Sara ger sig själv i det redovisade citatet både en passiv och aktiv roll. Det framträdande jaget kan visa på att Sara anpassar sig till dem situationer hon befinner sig (Larsson, et. al 2008)

Saras uppger att hon tror att hennes utbrändhet också kommer vara en viktig lärdom och kunskap i sin framtida yrkesidentitet. Detta kan kopplas till den tidigare forskningen och att erfarenheter innan utbildningen kan vara en värdefull gest och en stärkande faktor till den professionella identiteten utifrån Smith (2014). Sara beskriver också att hon kommer behöva hitta gränsen mellan sin personliga och professionella identitet. Detta för att hon upplever att hon vill göra så mycket som möjligt för dem klienter hon kommer arbeta med, hon vill ge dem sin soffa och sitt privata nummer. Sara visar på reflektion mellan den personliga och professionella utvecklingen som Smith (2014) uttrycker är viktiga att skilja mellan.

Sara lyfter fram att kursen personlig professionell utveckling varit särskilt viktigt i distinktionen och forandet av dessa. Personlig professionell utveckling är en kurs som ges i olika socionomutbildningar på Sveriges högskolor och universitet (Högskoleverket 2009:36 R s. 39). Kursmomentet syftar till att studenten ska reflektera över sin kommande yrkesroll (Ibid). Sara uttrycker också att hon var tvungen att undersöka vad professionell identitet är. Detta kan också tolkas som att hon inte riktigt fått full förståelse i vad professionell identitet är i utbildningen ännu. Hon har genom PPU-kursen fått undersöka sin professionella utveckling. Det finns dock inget framträdande jag för en professionell socionomidentitet ännu.

Ulfsson (2017) uttrycker att studenter under sin studietid börjar skapa en relation till sin framtida yrkesroll. Sara visar genom sina reflektioner mellan professionell och personlig att hon redan i början av sin utbildning fått möjlighet att reflektera över sin kommande professionella yrkesidentitet igenom PPU kursen. Saras tidigare arbetslivserfarenhet som ansvarig inom en matbutik är också erfarenheter som hon använder sig av. Hon ser skillnad på sitt professionella jag på jobbet och hennes privata jag utanför jobbet. Vilket också kan kopplas till det framträdande jaget och människans positionering för att hantera olika situationerna som denne befinner sig i (Larsson et.al, 2008). Sara skiljer alltså på sin professionella och privata identitet. Genom det social konstruktivistiska perspektivet går det också att lägga ett fokus på identitetens många dimensioner (Larsson, et. al 2008). Där går det även att argumentera att för att Saras identitet är beroende av sin sociala miljö. Hon är hårdare i sitt yrke men uttrycker mer känslor med sina vänner.

Sara beskriver sig själv som en "rookie" socionom, innan utbildningen var hon inte insatt i vad en socionom gjorde men känner nu en stolthet i att vara en blivande socionom. Saras professionella roll hon haft inom sitt tidigare yrke beskriver hon var hård, auktoritär och bestämd, vilket hon tycker skiljer sig åt från sin privata jag. Det framträdande jaget kan synliggöra en skillnad mellan Saras tidigare professionella yrkesroll, och den professionella roll hon håller på att skapa i förhållande till att bli socionom. Detta utifrån hur Sara beskriver och framställer sig själv på flera sätt (Larsson et. al 2008). Den nya yrkesrollen beskrivs med osäkra ord, exempelvis rookie men även genom en osäkerhet kring vad professionell identitet är. Hon har dock som tidigare nämnt reflekterat över sin professionella roll i PPU kursen.

Det framträdande jaget som Sara uttrycker kan tolkas inte ha klivit in i den professionella identiteten som socionom utan precis börjat beskriva den utifrån det hon fått lära sig i PPU kursen och den kunskap hon tagit till sig hittills i skolan. Här läggs fokus på det framträdande jaget och hur Sara positionerar sig i förhållande till sin professionella identitet (Larsson et al 2008). Hennes uppfattning består snarare av socialt påverkad information av vad professionell identitet är. Hon har svårt att lita på sina egna förställningar om sin omvärld samtidigt som hon blivit mer ödmjuk inför att ha fel. Sara kan tolkas framställa sitt jag till att vara ett objekt till sin omvärld och kunskapen om den. Samtidigt ger hon sig själv makten till att ha fel och att acceptera det.

5.2 Emmas narrativ

Emma är 21 år och läser näst sista terminen på socionomprogrammet på en av de tre lärosäten som erbjuder utbildningen i Stockholm. Hon valde att studera till socionom för att hon ända sedan hon var liten känt en stark vilja att hjälpa människor. Det började med att hon ville hjälpa sina äldre släktingar och grannar med saker de inte klarade av att göra själva,

som jag har tyckt om att ta hand om mina äldre släktingar eller att jag alltid har varit till hands för mina äldre grannar vilket har gjort att jag dras till att liksom hjälpa mycket äldre människor oftast de som inte kan ta hand om sig själva och som är liksom i behov av allt stöd hon kan få

Emma har tidigare erfarenhet av att jobba som driftledare på ett serviceinriktat företag som hon också fortsatt att arbeta med vid sidan av sina studier. Där har hon lärt sig mycket, bland annat att ta ansvar för personalen och för kunderna. Hennes arbete har vart inriktat på att främst fokusera på arbetsmiljön och att stärka gruppdynamiken,

det har hjälpt mig att bli medveten om människors behov och vikten av att lyssna aktivt så det har jag märkt ofta är uppskattat hos många personer och jag kan applicera det på båda yrkena alltså både detta yrke och socionomyrket

Hur framträder socionomen?

När Emma började studera till socionom så upplevde hon att hennes omgivning inte riktigt hade koll på vad en socionom är eller vad dom gör. Hon upplevde aldrig att det fanns någon negativitet kring hennes val av utbildning, men hon fick ofta frågor som ”vet du vad du ger dig in på? Vet du vad det är? Vet du vad man gör? Och så vidare. Men idag vet hon bättre, och hon upplever att hennes omgivning är med och stöttar henne i allt hon vill göra eller drömmer om att göra som socionom.

om jag ska sammanfatta det jag sagt så. Synen från början var väldigt begränsad från både mig själv och omgivningen. Men så har det blivit mer öppet om man börjar få nya insikter och nya kunskaper och det har ju varit i takt med att jag själv har blivit mer insatt liksom, i vad den här yrkesrollen faktiskt innebär, det har gjort att min omgivning och blivit mer ok, en ögonöppnare liksom, det är det här det faktiskt är, det var inte som vi trodde i början liksom

Den allmänna uppfattningen om socionomer menar Emma är delad. Det finns dom som är pålästa och vet vilken slags funktion socionomer har i samhället, de har en positiv bild. Sedan finns det dem med en annan uppfattning, en uppfattning som präglas av fördomar och okunskap. Emma tar upp ett exempel på fördomar, till exempel att socionomer skulle ta andras barn hur som helst.

det har man hört tidigare det är liksom inget nytt, det tror jag någon tog upp en föreläsning, att de här fördomarna kan folk ha som mot socionomer. Det är så skadligt för jag tänker att man förlorar hela poängen med vad det är vi gör, liksom, vi är inte ute efter att skada någon eller göra det tragiskt för någon utan det handlar om att förbättra och förändra det är det man vill. Så på något sätt så har den bilden blivit snedvriden tycker jag.

Emma upplever att media har så pass stor påverkan på människor att de skapar uppfattningar om socialt arbete utifrån vad media väljer att skriva om. Men hon vidhåller att det är viktigt att ha kännedom om de lagar och regler som socialarbetare måste förhålla sig till när de utför sitt arbete. Så även när vi tar svåra beslut som kan tyckas vara omoraliska, så är det för att vi inte kan ställa oss över lagen, det kan ingen. Men människor verkar tro att vi får göra lite som vi vill tror Emma.

Jag har bara negativa saker, till exempel lilla hjärtat fallet. Eller barn som kommer bli utvisade, från Sverige till sina hemländer där det inte finns någon släkt som kan ta mot dem

Emma ser socionomer som en form av en mellanhand mellan individ och samhälle, att dom har förmågan och kompetensen att tillsammans med individen göra dem delaktiga i samhället. Hon tror också att det finns olika typer av socionomer, alla agerar på och hanterar olika situationer på olika sätt. Hon tror också att man genom interaktionen med andra socionomer skapar sin egen yrkesroll, lite genom att se hur andra gör. Hon vidhåller dock att många socionomyrken är strikt reglerade av olika lagar och regler, vilket påverkar socionomer i stor utsträckning.

Enligt Emma är en socionom också en person som ständigt utvecklas för att bli bättre och på så sätt kan hjälpa andra bättre. Det oerhört viktigt att veta vart man har sig själv för att kunna vara en bra socionom. För att verkligen bry sig om andra människor och kunna ha en fungerande problemlösningsförmåga i relation till klienters utsatta livssituation så krävs en självinsikt.

I sin yrkesroll jag tänker så här, har man har man koll på sina brister har man koll på sina styrkor och vad man kan utveckla så tror jag att du kan liksom ständigt bli bättre som socionom. Men bara du får möjligheten att utveckla dig själv både personligt och professionellt.

Emmas uppfattning är att en stor konflikt inom yrket är att många socionomer i stor utsträckning säger upp sig från sina arbetsplatser och byter jobb, vilket är ett arbetsmiljöproblem säger hon.

Det grundar sig i att ledningen inte lyckats ha en fungerande arbetsmiljö för sina medarbetare. Och jag tänker att det här ett problem som man behöver arbeta mer på, man behöver arbeta med ledning och medarbetare, det ska finnas någon form av gruppdynamik att det ska öka trivsel och framför allt att det ska finnas utrymme för personlig utveckling

Vidare pratar Emma om att det här är ett problem inom främst myndighetsutövning då de som jobbar där är utsatta för en stor press och hög arbetsbelastning, vilket leder till stor personalomsättning. Samtidigt matas blivande socionomer med socialtjänstens alla brister vilket avskräcker dem från att söka sig dit. Det är en ond spiral menar Emma, att arbeta inom myndighetsutövning blir något man helst undviker och det är en stor konflikt inom yrket.

En ideal socionom handlar för Emma om att man är sig själv och att man är en genuin, god och empatisk människa, hon har svårt för när det blir för reglerat och fyrkantigt.

Så tycker jag liksom att det räcker, hur många gånger bemötande som har gentemot klienten, räcker högt och väl för att kunna bygga en fungerande relation och samtidigt kunna vara en duktig socionom, jag tror båda vinner på det.

En mindre bra socionom är motsatsen till den ideala socionomen som Emma beskrev. Det är en som varken lyssnar eller förstår och som helt saknar empati. Emma har stött på såna socionomer, vilket gav henne utrymme att fundera över situationen. Om hon nu tog så illa vid sig av att ha träffat dessa yrkesverksamma socionomer som inte hade förmågan att göra ett bra jobb, hur reagerar då klienter? Det var en viktig tankeställare för Emma,

Och det kan jag koppla liksom till arbetsmiljön också, det handlar om att cheferna behöver fånga upp det här beteendet. För det märker dem, det här inte osynligt liksom, de märker att det finns problem inom arbetsgruppen och att vissa medarbetare kan ha privata problem

Professionell identitet och utveckling

När Emma beskriver sin egen yrkesidentitet menar hon att den påverkas väldigt mycket av hur hon själv är som person. Hon tror också att man går in i de olika roller som krävs för att kunna utföra sitt arbete men att yrkesidentiteten är väldigt förankrad i sig själv. Emmas största utveckling hon gjort hittills gällande hennes professionella identitetsutveckling är att hon blivit mycket bättre på att förstå sig själv. Det är tack vare en kurs hon läst på högskolan där hon studerar, Personlig professionell utveckling (PPU). Den har givit Emma perspektiv på saker, den har hjälpt henne att kunna utveckla och ständigt förbättra sina styrkor samt utvecklas och förbättras i sin yrkesroll och professionella identitet. Emma själv fokuserar mycket på hur hon själv beter sig och hanterar olika situationer. Oavsett om det är i ett arbetssammanhang eller i ett privat sammanhang så menar Emma att hon hanterar saker på liknande sätt.

Om det är så att det finns någon form av arbetskonflikt och jag har en konflikt i privatlivet, alltså hur hade jag hanterat det på samma sätt. Jo men jag hade valt och prata om det ta upp det och liksom inte låta dem ligga och skava för det är inte jag för då mår inte jag bra.

I början av Emmas studier på Socionomprogrammet upplevde hon att det under föreläsningar pratades väldigt mycket om beteenden och förhållningssätt i relationen med klienten. Det var hela tiden stort fokus kring det här med att vara personlig men inte privat. Men Emma håller inte

med om det, hon tycker inte att det är så enkelt och att det inte riktigt fungerar så i praktiken. Det var under just sin praktik som Emma kom till insikten med att hennes yrkesidentitet faktiskt inte påverkas eller förändras av vilket arbete eller vilken yrkesroll hon har. Snarare ser hon att den ständigt utvecklas genom att hon hela tiden blir mer medveten om sina styrkor och svagheter, både privat och i den professionella yrkesrollen.

Så i mötet med människor strävar jag efter att vara mig själv oavsett situation, och jag tror att det gör att relationen med klienterna byggs upp på ett annat sätt, det handlar liksom om att se människan, vem är det jag pratar med? vad är det jag ska förstå? hur hade jag velat bli bemött? och det gör att jag ser att min professionella och privata identitet på ett sätt bygger och utvecklar varandra hela tiden.

Emma har jobbat som driftledare på ett stort företag där hon fått erfarenheter av att hantera tuffa utmaningar så som konflikthantering, problemlösning både långsiktigt och kortsiktigt. Emma upplevde det arbetet som att hela tiden finnas där som en ”liten bläckfisk”.

Jag tror att det har hjälpt mig väldigt mycket att kunna hantera flera saker samtidigt men att det ska vara på ett strukturerat och sunt sätt. Och det är relaterar jag väldigt mycket till socionomutbildningen, att det handlar om att du ska vara i kontroll och du ska känna ett lugn

Emma gjorde sin praktik på en beställarenhet för äldre i en kommun i Stockholmsområdet. Under praktiken så upplevde Emma en konflikt med en arbetskollega på sin praktikplats,

jag relaterar väldigt mycket till praktiken som vi hade, jag kan beskriva den det är nog ingen fara. Men det handlade om just det här med det var jag, jag var inne på det med att hamna i arbetskonflikter, och att hantera dem det tänker jag ha haft ett väldigt stort inflytande hur jag fungerar och hur jag betar mig både i gruppsammanhang men även hur jag skulle kunna arbeta i min yrkesroll det handlar om att jag var inne på det tidigare om att det handlar om ta tag i saker medan de fortfarande medan du fortfarande ha kontroll över dem.

Emma ville inte rota vidare i konflikten då hon avslutat praktiken men också för att hon velat gå vidare och bygga på erfarenheten snarare än att sitta och reflektera över det som hände. Det var just under sin praktik som Emma kände att hon fick sätta sina kunskaper på test. Det var där hon

kunde förstå sig själv, sina styrkor och svagheter. Hon fick möjlighet att prova saker och se vad hon behövde bli bättre på.

Att exempelvis jag märkte, att det fanns situationer som kunde påverka mig, negativt. Och då tänkte jag så här, amen varför tar jag med det här hem? Varför kan inte jag släppa saker bara och det handlar liksom inte om att man är personligt utan det handlar om att, man är människa man ingen robot. Och man släpper liksom inte känslor och tankar hur som helst utan, det visar bara att du bryr dig om ditt arbete, att du vill göra gott. //...// Så jag tror att den här balansen med att hitta sig själv eller att ja att balansen att vara sig själv och att passa in i den nya yrkesrollen som behöver klaffa de behöver liksom balanseras ut. Jag tror att praktiken har varit liksom en väldigt bra möjlighet för mig att verkligen sätta det här på test.

Emma ser sin handledare som en ”key player” i hennes utbildning och läroprocess under sin praktik. Förvisso är det den enda handledaren hon har haft. Han motiverade henne ständigt under praktiken till att utvecklas inom arbetets olika områden och gjort det han har kunnat utifrån de förutsättningar han har haft.

Emma upplever att socionomutbildningen är som en berg- och dalbana. Vissa delar av utbildningen tycker hon har varit oerhört givande och spännande, som till exempel PPU, juridik och praktiken. De kurserna har givit Emma nya insikter och en inblick i vad som förväntas av henne i framtiden. Men det finns delar av utbildningen som gjort Emma mindre förtjust,

det finns vissa stunder som har varit liksom så här ren pain, liksom så här vad är det här varför gör jag det här. Som man ifrågasätter lite, vad är mening med det här? Och jag tänker allting som presenteras i utbildningen har ett syfte, de har en koppling, till socionom mycket men det handlar nog mer om att jag, det handlar om intresset helt enkelt

5.2.1 Analys av Emmas narrativ

Viljan att hjälpa andra lyfter Emma fram som en drivande faktor till att bli socionom. Hennes tidigare arbetserfarenheter anser hon har varit viktiga i att stärka egenskaper, som hon anser även kan vara viktiga för henne som socionom. Emma kan tolkas ha en tydlig koppling till utbildningen och yrkets värderingar om att hjälpa de utsatta vilket också kan vara en stärkande

faktor för den professionella identiteten enligt Barbarà-I-Molinero, Cascón-Pereira och Hernández-Lara (2017).

Utifrån det framträdande jaget (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008) finns ett fokus på hjälpande i Emmas identitet, hon lägger ett stort värde i att hjälpa andra. I relation till sin tidigare yrkeserfarenhet uttrycker hon kunskap relaterad till sin professionella roll som driftledare och socionom. Emma gör skillnad mellan ett professionellt jag och ett personligt jag, men också att den professionella identiteten är starkt påverkad av den personliga. Hon hanterar både privata och professionella sammanhang på likande sätt och har som mål att göra det. Det finns alltså en dimension i Emmas identitet som kan observeras med ett socialkonstruktivistiska glasögon. Det är just genom språkanvändning som dimensioner skiljs åt (Larson et, al 200). Emma vill att hennes privat och personliga jag ska gå hand i hand, samtidigt som hon också gör en skillnad mellan dessa. Enligt det socialkonstruktivistiska perspektivet skapas meningen i berättelsen mellan händelser och erfarenheter som vi kopplar till det nuvarande jaget (Larsson, et.al 2008). Emma återkopplar till sin praktik och reflekterar tillbaka på sina erfarenheter till hennes nuvarande jag. Det kan därför tolkas att Emmas praktik är viktig för hennes identitetsutveckling utifrån att hon lägger ett fokus på hennes utveckling i sina berättelser.

Den arbetskonflikt som hon upplevde under sin praktik kan beskrivas som en vändpunkt, detta för att det var en oförberedd händelse (Larsson, et.al 2008). Konflikten har bidragit till att hon i nutid reflekterar mycket kring just konflikter på arbetsplatsen och hur ledningen sköter dessa. Konflikten är starkt bunden till det sociala sammanhanget, detta för att den uppstod med en annan kollega på arbetsplatsen. Vändpunkter utifrån socialkonstruktivistiskt perspektiv ses som socialt skapade och bundna till sin kontext (Johansson 2005). Det innebär att alla som deltar i det sociala sammanhanget är med och skapar konflikten, till lika också löser den. Vi lägger i det här arbetet inte någon fokus på hur konflikten uppkom eller utspelades. Det centrala är att det är en viktig händelse för Emma under hennes praktik och i relation till hennes yrkesidentitet. Detta utifrån att hon reflekterar mycket tillbaka till den och också vill undvika arbetskonflikter i framtiden.

Det är inte återberättandet som är sanningen i berättelsen utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet, det är relationen mellan berättelse och hur individen kopplar erfarenheten till sin dåtid, nutid och framtid (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008). Det finns ett tydligt, före och efter konflikten vilket gör att begreppet epifani är användbart för att beskriva vändpunkten (Johansson 2005). Emmas nuvarande jag kopplar mycket till händelsen och även resonemang för hur likande händelser kan undvikas eller lösas på ett bättre sätt. Det gäller både henne själv och andra. Emmas professionella identitet kan utifrån detta beskrivas vara starkt påverkat av den sociala kontext som hon befunnit sig i.

Emma sattes i en social kontext med andra socionomer och socialarbetare under sin praktik. Där hon fått ta del av arbetskultur och interaktion med sina kollegor på praktikplatsen. Detta styrks även av den tidigare forskningen där exempelvis Pullen Sansfaçon, Crête, (2016) lyfter fram att den professionella identiteten formas i relation till andra, med särskild vikt vid kollegor och handledare. Vilket även överensstämmer med det socialkonstruktivistiska perspektivet på identitet och att individen identitetstruktur konstrueras genom bland annat social interaktion (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008).

Emma uttrycker att hennes handledare har varit en nyckelperson i hennes utbildning och läroprocess men har inte heller något att jämföra med. Inledningsvis lyfts Emmas vilja att hjälpa andra som en motiverande faktor. Det är en personlig värdering som tillsammans med handledning kan vara en stärkande faktor för utvecklingen av yrkesidentiteten (Levy, Shlomo & Itzhaky 2014). Dock uttrycker inte Emma att detta är något som hon upplevt eller reflekterat över under sin praktik. Det kan också bero på att hennes handledare inte haft samma personliga värderingar. Studenterna som deltog i Campanini, Frost & Höjers (2012) studie såg praktiken på arbetsfältet som viktig. Vidare går det också att se likhet mellan de svenska studenternas tankar om sin utbildning med Emmas, en kritisk syn på innehållet och dess relevans. Emma uttrycker att det också handlar om intresse för ämnet.

Slutligen berättar Emma att hon under sin praktik ofta tog med sig jobbrelaterade händelser som möten och samtal hem och såg det inte som någonting orimligt, hon är ju ingen robot. Hon försöker hitta balansen mellan att vara sig själv och passa in i den nya yrkesrollen. Det görs

återigen skillnad mellan personlig och professionell identitet samtidigt som Emma skapar en balans mellan dessa. Smith (2014) understryker att just denna utveckling är avgörande inom utbildningen, att öva på denna gräns mellan personlig och professionell, en självmedvetenhet. Vilket Emma utifrån sin berättelse visar att hon reflekterar kring.

5.3 Annas narrativ

Anna är 23 år och har jobbat som socialsekreterare 3 månader, I samma veva som hon blev anställd fick hon också sin socionomexamen efter 3,5 års studier. Anna har tidigare erfarenhet av att jobba inom äldreomsorgen, och det var där som tankarna på socionomyrket föddes,

då så kände jag det liksom att jag var bra på att bemöta människor, eller jag kände mig duktig på det, att det här det är jag ju faktiskt bra på. Ehm, och jag såg också kanske saker som, det här kan vi göra annorlunda, alltså förbättringsområden och kanske hur man inte bemöter människor och då kände jag väl kanske lite att det här, alltså jag måste ju på något vis jobba med människor

På gymnasiet läste Anna ämnen som psykologi och sociologi vilket gjorde henne än mer intresserad av att läsa vidare efter studenten. Så erfarenheten av äldrevården i kombination med studierna på gymnasiet var Annas väg till att bli socionom.

Hur framträder socionomen?

När Anna tänker på vad en socionom är så tänker hon direkt på egenskaper hos en socionom, dessa egenskaper är att vara empatisk och ha ett helhetsperspektiv. När hon beskriver socionomers roll återkommer hon till helhetsperspektivet,

vår specialitet är ju helhetsperspektivet och att ha ett brett perspektiv och det blir som nåt slags komplement till alla professioner som man kanske jobbar med till exempel lärare, läkare, psykologer, vi blir ju som nåt slags stöd i att så här fast vänta nu det kanske är att kalle har inlärningssvårigheter, det kanske inte beror på att han har en ADHD diagnos det kanske beror på att han har jättesvåra hemförhållanden

Anna anser att den ideala socionomen är analytisk och inlyssnande, hon menar att vi har en mun och två ögon för att vi ska lyssna dubbelt så mycket som vi pratar. En mindre bra socionom anser hon är någon som kanske inte lyssnar, är otydligt och kanske till och med oärlig.

Anna tycker att det finns fler än en typ av socionom, vilket hon själv upplevt. Under Annas sista termin på socionomprogrammet läste hon en kurs om somatisk och psykiatrisk vård på sjukhus och under kursens gång fick hon träffa flera sjukhuskuratorer. Anna upplevde att dessa kuratorer var otroligt specialiserade, till exempel några som jobbade på onkologen,

dom var så himla specialiserade, dels måste dom ha ganska mycket kunskap om typ såhär cancer och medicinska kunskaper som vi vanligtvis inte har, men ibland kunde jag känna att dom ibland var så specialiserade att dom nästan agerade som psykologer och de kanske man vill det är ju ens eget val

Anna vidhåller att hon tycker det är viktigt att man som socionom inte glömmer bort att vi har en så pass bred utbildning som vi har av en anledning. Dels för att vi ska kunna jobba med så pass många olika yrken och dels för att det är vår styrka. Med detta sagt menar Anna att det finns olika typer av socionomer.

Anna upplever att en vanligt förekommande konflikt inom yrket är att man som socionom är väldigt begränsad av lagen,

att lagen är så himla tydlig att såhär vi kan få in världens töntigaste orosanmälan där det liksom inte ens är någon oro men vi har skyldighet att meddela och vi har skyldighet att prata med alla barn asså det kan ju dra igång värsta stora grejen för typ någonting som inte ens är nånting och tvärtom också

Anna menar att det är frustrerande att vara så styrd av lagar i sin yrkesroll, det finns absolut inget utrymme för att vara godtycklig för då finns risken att rättssäkerheten förfaller. Anna har också erfarenhet av att ha gjort praktik som skolkurator på en gymnasieskola. Där upplevde hon konflikter i det nära arbetet med lärare, till exempel att de ofta hade väldigt olika synsätt gällande eleverna. Många lärare ansåg att dom hade rätt att få veta saker om vissa elever vilket stred mot Annas sekretess, då det kunde röra saker som sagts privat mellan Anna och eleven. En annan konflikt där kunde handla om att föräldrar som inte var vårdnadshavare ansåg sig ha rätt till viss information där Anna var extremt reglerad av lagen och absolut inte fick delge något.

När Anna pratar om sina goda sidor som socionom framgår det att hon har väldigt god självkänedom och tydligt kunde redogöra för dessa,

jag är väl ganska lösningsfokuserad, jag ser också kanske utvecklingsmöjligheter ganska snabbt så, det är väl där mina styrkor ligger men just nu så känns det som att det är massa utveckling som måste ske för mig eh, ja men se helheten är väl en styrka, att inte gå för snabbt fram, att ha lite det här detektivarbete att såhär va mena hon egentligen när hon sa det där? Lite analytiskt kanske

Professionell identitet och dess utveckling

Yrkesidentitet beskriver Anna som en blandning mellan ens egna personlighet och den professionella personligheten, att man som socionom tar in ganska mycket av sin egen personlighet i yrket jämfört med vissa andra yrken. Det är också något som byggs upp mer och mer allt eftersom man arbetar och hur man ter sig i sin yrkesroll. Däremot tycker Anna att det är svårare att beskriva sin egen yrkesroll,

när man är så ny så känns det som att man inte riktigt fått en yrkesidentitet än eller det är något som man bygger upp liksom men jag tror det tar ganska lång tid att göra det ehm men det jag liksom tagit med mig från tidigare arbetssituationer det är ju att jag kanske är väldigt, asså ja lösningsfokuserad, ehm ganska empatisk såhär medkännande med andra människor

Sen Anna började jobba med myndighetsutövning upplever hon att hennes utveckling av yrkesidentiteten fått en rejäl utmaning. Eftersom yrket är så strikt reglerat av regler och ramar så blir arbetet ganska fyrkantigt, vilket för Anna innebär att hon i sin yrkesroll också måste bli fyrkantig. Det har också ställt krav på henne som att hon behöver kunna vara hård, bestämd och tydlig vilket hon egentligen inte tycker om att vara. Men hon berättar att det inte finns något utrymme alls för att vara snäll och göra undantag, det skulle vara ett direkt tjänstefel i hennes roll som socialsekreterare.

Anna tror att det oftast är en typ av människor som väljer att bli socionomer då det är ett yrke där man i de flesta fall jobbar väldigt mycket med människor och i många fall med utsatta människor. Därför tror hon inte att yrket lockar människor som är oempatiska eller saknar social

förmåga. Med det menar Anna att även om det såklart finns skillnader mellan ens professionella och privata identitet så har man ofta några djupt förankrade egenskaper som genomsyrar en både privat och i sin yrkesroll. Däremot så tänker Anna att det nog kan skilja sig beroende på vad man jobbar med,

sen tror jag också beroende på vart man jobbar som socionom, asså som kurator så tror jag inte man behöver ha egenskaper som jag behöver ha i mitt yrke liksom att vara tydlig och fyrkantig och det kanske jag inte är som privat så lika mycket, ehm och sen tror jag också att jag är mer lugn i min professionella identitet än vad jag är privat så, men jag tycker absolut att dom går hand i hand, jag tar med mig jättemycket hur jag är som person och där tror jag också man måste va lite så, skydda sig själv, man får inte visa för mycket av sin privata identitet som professionell

Annas mamma jobbar som specialpedagog vilket Anna tror har påverkat henne att utveckla förmågor som att vara lösningsfokuserad och inkännande. Ända sedan hon var liten har hon fått följa med sin mamma på jobbet och fått se hur hon arbetade. Hennes familj var också kontaktfamilj åt ett barn med funktionsvariation när Anna växte upp.

såna situationer har ju påverkat mig jättemycket som jag kanske inte har tänkt på, ehm och att jag blev väldigt så av mina föräldrar att man accepterar alla och man hjälper till och man kanske vill hjälpa dom som har det lite svårare i samhället o så, och framförallt då kanske från mamma

Sedan Anna började jobba inom myndighetsutövning har hon mött otroligt mycket olika människor i olika svåra och utsatta situationer. Det har bidragit till tuffa situationer där hon fått möta utåtagerande, arga och otrevliga klienter. Då har det krävts att Anna behövt sätta ner foten och vara konkret och lösningsfokuserad, även de gånger hon tyckt synd om klienterna och egentlige inte vill vara något annat än till lags.

och även om man kanske tycker synd om dom liksom så är det inte mitt jobb att sitta här och tycka synd om dom, det tror jag har ändrat lite min syn nu hur jag måste vara jag kan liksom inte vara så himla serviceminded till alla liksom för då kommer jag bränna ut mig själv och det är nog inte heller tacksamt i längden för dom familjerna som jag möter nu till exempel

Anna tror att hon är mitt uppe i ett slags skapande av hennes yrkesidentitet och att det händer något varje dag som påverkar den. Bland annat jobbar hon väldigt nära sina kollegor, när dem till exempel går på ett besök så gör dem alltid det två och två då den ena är handläggare till den andre. Detta ger Anna utrymme att iaktta vad den andre kollegan gör i mötet med klienten,

oh gud det där sa hon jättebra eller hon va så himla tydlig här så vill jag också vara och så med nästa kollega jag går med kan hon kanske såhär visa en annan egenskap så jag kan känna att jag liksom tar lite såhär den egenskapen vill jag ha av dig och den egenskapen vill jag ha av dig och liksom plockar ihop med egna lilla pussel så ehm o just nu är jag så mitt inne i det så jag kommer säkert svara helt annorlunda om ett år men ah

Anna upplever inte att hon fick så mycket professionell utveckling under utbildningen, utan snarare att den sker nu på arbetsplatsen. Däremot tror hon på att de flesta som väljer att bli socionomer har en slags socionomiditet i grunden som sedan förändras och utvecklas på olika sätt beroende på vilka arbetsuppgifter du kommer att utföra.

5.3.1 Analys av Annas narrativ

Anna är nyexaminerad och uppger själv att hon sedan sin examen utvecklas för varje dag i hennes arbete. Det första året efter examen uttrycks av Moorhead, Bell, och Bowles (2016) vara särskilt viktig i anpassningen till yrket och den professionella identiteten. Där till är relationerna på arbetsplatsen en viktig del i processen av skapandet för yrkesidentiteten utifrån Pullen Sansfaçon, Crête, (2016). Anna beskriver själv att hon lär sig mycket från sina kollegor och även pusslar ihop egenskaper som hon tyckt varit särskilt bra från sina kollegor. Likt Emma så skapar Anna sin professionella identitet i sociala sammanhang utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet tillsammans med hennes kollegor (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008).

Anna reflekterar även kring lagens påverkan på hennes yrkesroll. Det finns en tydlig koppling mellan dessa, där hon också uttrycker att hon ibland känner sig begränsad av lagen som gör att hon måste vara fyrkantig i sin yrkesroll. Hon måste bete sig på ett sätt hon inte alltid vill men måste göra det för att följa sin yrkesbeskrivning. Detta stämmer överens med Jönsson (2019) argumentation om att socialarbetarens yrkesidentitet är påverkad av den offentliga styrningen.

Anna upplever att hon vill hjälpa men att det juridiska ramverket är styrande i hur människor får hjälp.

Det stämmer även överens med att det sociala arbetet formas utifrån nationens lagar och regler (Frost 2008). Det kan också observeras att Anna likt det resonemang som Smith (2014) uttrycker. Hon skapar en professionell yrkesroll i och med att hon starkt kopplar sitt agerande till lagar och riktlinjer där hon också tar avstånd från sina personliga åsikter för att göra sitt arbete rättssäkert. Detta kan även kopplas till det framträdande jaget (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008). Anna uttrycker att hon inte kan vara snäll, hon behöver vara hård och fyrkantig i sin yrkesroll. Hon vill vara till lags men begränsas av juridiken. Hon beskriver sig som ett subjekt som styr över sitt handlande och tankesätt när hon arbetar. Anna redogör också för en tydlig skillnad mellan professionell och privat identitet, vilket stämmer överens med det framträdande jaget om att vi har flera identiteter som vi kan framställa oss igenom (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008). Det går även att relatera till det socialkonstruktivistiska perspektivet där jaget ses som mångdimensionellt utifrån det språk som vi använder (ibid). Anna gör likt Emma en skillnad mellan privat och professionell vilket tyder på att Anna gör en tydlig skillnad mellan dessa identiteter. Anna lyfter även fram att hon ser upp till kollegor och gärna plockar av deras erfarenheter. Detta kan också tillsammans med det socialkonstruktivistiska perspektivet (Larsson et. al. 2008) ses som att Anna inte ser sig som fullärd i det omfång att hon lär sig snarare än lär ut saker till sin omgivning.

Holm (2009) lyfter i sin bok *”det räcker inte att vara snäll”* fram det professionella förhållningssättet och hur det kan se ut i praktiken. Den professionella hållningen kan innebära att vi oftast inte försöker tillfredsställa våra egna behov utan främst andras. Den professionella reagerar inte med sina egna känslor (Holm 2009 s. 51). Detta stämmer även överens med Annas upplevelser om att det finns en skillnad i hennes professionella agerande, tillika professionella hållning och privata identitet. Anna nämner i sin intervju att det inte finns något utrymme för henne att vara snäll och godtycklig i sitt yrke som socialsekreterare. Hon behöver snarare vara hård och fyrkantig då hennes arbetsplats kräver det då de är väldigt reglerade av lagar och regler. Dock uppger Anna här att hon inte tycker om att vara fyrkantig och att hon inte alls är på det sättet privat, men att det skulle vara ett direkt tjänstefel av henne att släppa på sin fyrkantighet.

Det skulle också innebära att gränsen mellan den privata och den professionella identiteten suddas ut för Anna.

Anna berättar att hon tror att socionomens professionella identitet är starkt kopplad till det yrke som socionomen utövar. Hon själv tar även med tidigare yrkeserfarenhet från att ha jobbat med människor. Hon lyfter också fram att hennes mamma och det faktum att dem varit en kontaktfamilj är bidragande faktorer till att hon blivit socionom. Detta kan också kopplas till ett socialkonstruktivistiskt perspektiv på identitet då det finns en tydlig koppling mellan det sociala och skapandet av identitet (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008). Detta för att Annas genom sin sociala omgivning upplever sig ha tagit till sig många egenskaper och åsikter som hon tycker är viktiga att ha som socionom. Hon lyfter främst fram sin mamma som den person som hon lärt sig mycket igenom. Anna lyfter även fram att socionomens helhetsperspektiv är deras specialitet. Detta stämmer överens med Brante (2009) som lyfter fram semiprofessioners tvärvetenskapliga utbildning snarare än specialiserade.

5.4 Lisas Narrativ

Lisa är 49 år gammal och har jobbat som socionom i närmare 16 år. När Lisa tog examen 2005 var det ganska svårt att få jobb som socionom. Hon började sin yrkeskarriär på försörjningsstöd som biståndshandläggare, där jobbade hon i 3 år. Efter det fick hon ett nytt jobb på en barn- och ungdomsenhet där hon blev kvar i 12 år. Under de senaste åren har Lisa arbetat som chef och ska när denna intervju hålls börja ett nytt jobb. Men det var redan när Lisa var liten som tankarna på socionomyrket dök upp,

mitt syskon hade kontakt med socialtjänsten en sväng när vi va, när hen var tonåring. Och då fick jag också träffa dem socionomerna och tyckte det verkade så himla roligt de gjorde så att det var, det har alltid funnits med mig.

Hur framträder socionomen?

När Lisa började studera till socionom förstod hon inte hur brett yrket faktiskt var, eller att socionom är en titel med en massa olika yrken inom själva ”genren”. Lisa tror att när man pratar om socionomer så är det socialtjänsten man pratar om, de andra yrkena nämns oftast inte ur en socionomkontext på samma sätt. Lisa tänker också att vi i vårt samhälle behöver socionomer för att minska utanförskap, minska klyftor och främja psykiskt välmående. Dock är hon inte helt övertygad om att alla delar den bilden.

Lisa har upplevt att det blivit som ett skifte på hennes arbetsplats sen hon började jobba, många har gått i pension vilket bidragit till att många nyexaminerade unga socionomer kommit in. De ska sedan direkt börja jobba med svåra och tunga barn- och ungdomsärenden vilket Lisa upplever kan bli problematiskt både för de nyanställda men samtidigt för hela kåren på något sätt.

Eh och det är så pass svårt att det att de har liksom, det är liksom tänkt på är att det blir mycket konflikter mellan, mellan kollegorna på något sätt för att jag tänker att man ska lära sig ett helt nytt yrke och man har en ny yrkesidentitet och så jobbar man med jättesvåra saker. Jag tycker det är en svår utmaning

Som socionom anser Lisa att man behöver ha bra koll på sig själv. Man behöver också kunna kommunicera med andra människor, våga fråga och vara nyfiken. Medan en socionom som frågar men inte lyssnar och tar in en sämre socionom.

När Lisa var i början av sin karriär som socionom tyckte hon det var svårt att sätta gränser, särskilt då hon tidigare jobbat inom service,

Jag skulle typ ge service in i absurdum men det går inte som med här på försörjningsstöd man kan inte vara hur trevligt som helst när man sitter och hotar med att hon ska knivhugga en. Alltså det går inte alltså man måste bara sätta stopp så det tror jag var det svåraste för mig att säga nu räcker det, nu avslutar vi det här.

När Lisa studerade på socionomprogrammet tyckte hon att utbildningen var helt fantastisk och jätterolig. Hon visste vid den tiden inte så mycket och hade en väldigt flummig bild av vad en socionom gjorde.

Lisa är stolt över att vara socionom. Hon tycker det är bland det roligaste man kan jobba som och det brukar hon förmedla genom att prata mycket om vad det är hon gör för sin familj och andra närstående. Hon upplever också att dom har en stor respekt för yrket och de svårigheter och utmaningar som det innebär. Däremot tror hon att det finns ett stort kunskapsglapp hos allmänheten om socionomer och främst inom socialtjänsten, vilket hon tror kan ha att göra mycket med sekretessen som präglar socialsekreterares arbete. Lisa anser också att synen på socialsekreterare ofta är ganska negativ, vilket hon tror kan bero på att människors kontakt med socialtjänsten sällan grundar sig i något positivt.

de flesta får ju hjälp men det är inte så här att man går runt och pratar om att shit jag var på soc och fick hjälp gud va kul det var, det de gör man inte men om man går till socialtjänsten och inte får hjälp då pratar man om det. Jag tror att det finns en ganska stor skriptans mellan att vara socionom och vad allmänheten tänker

Lisa tror också att media påverkar allmänhetens uppfattning om socionomer markant. Hon blir ofta arg och frustrerad när media skriver om socionomyrket och redovisar fakta som är totalt felaktig.

jag tänker många av de här barnen som har varit på agendan nu som lilla hjärtat och veganbebisar och allt det där. Att så är det ju många gånger som det är ett helt maskineri som ska skriva om socionomer som sitter och tar hand om barn eller inte

Lisa anser att det här problemet också präglas av okunskap, allt som skrivs i media. Socionomerna har en bricka med i spelet men det är så mycket mer utmejslat med lagar, förvaltningsdomstolarnas roll, tvångsåtgärder och att allting hänger ihop. Men alla väljer att fokusera på just socialtjänsten och deras utföranden, fast det bara är en del av hela sammanhanget.

vi jobbar hela tiden mot en lagstiftning och mot en domstol. Så att det där tror jag att det finns en jättestor okunskap man ställer sig ju inte utanför högsta förvaltningsdomstolen liksom haha

Professionell identitet och dess utveckling

När Lisa började jobba som socionom efter sin examen upplevde hon att det var en mycket större skillnad mellan hennes professionella och privata identitet, men med åren har dem som flutit ihop. När hon började jobba med myndighetsutövning ställde det vissa krav på henne,

att vara en myndighetsperson är väldigt speciellt, det är också någonting man får lära sig liksom. Man är, man blir rätt, rätt hård och krass under åren, man ser väldigt väldigt mycket skit och självklart så påverkar ju det min privata identitet, alltså så det går ihop men man får hela tiden jobba med det.

Sedan Lisa tog sin socionomexamen har hon alltid vetat att hon ville jobba med barn och unga. Dock var det svårt att hitta jobb som socionom när Lisa tog examen, därför fick hon söka massor av olika jobb tills hon slutligen fick en anställning på försörjningsstöd. Under de åren hon jobbade där så utvecklade hon en yrkesidentitet där hon blev mer och mer hård.

och så fick jag in en Familj, en invandrarfamilj. Och jag sitter där och tänker inte en sådan här familj till, som inte vill jobba, som inte vill någonting. Jag sitter och tänker att här vill man bara ha och ha så jag tänker att nu ska jag sluta med det här för att det här är inte min grund, det här har påverkat min grundinställning. För mig blev det här en kritisk händelse, att nu är jag klar med det här och nu måste jag gå vidare.

Lisa började efter 3 år jobba med barn och utredningsarbete, där hon senare fick en utbildning för att bli specialisthandläggare. Under den perioden fick hon många bra utbildningar samt individuell handledning vilket Lisa kände att hon utvecklades enormt av, särskilt i att kunna koppla ihop praktik med teorier.

Under den här utvecklingsperioden lärde sig Lisa också att det är en styrka att kunna skapa allians med människor. Samtidigt menar hon att det kan vara svårt att som myndighetsperson skapa allians med en familj där man ska fatta beslut huruvida deras barn kan få bo hemma eller inte. Men oavsett så menar Lisa att det är en betydelsefull styrka hos en socionom att kunna skapa allians, och det är en styrka som hon själv anser att hon besitter. En svaghet hos socionomer kan istället då bli att man lyssnar och vill för mycket,

Ibland vill jag förändra lite för mycket, jag har jobbat i väldigt väldigt svåra familjer och tänkt att det måste gå, jag måste möta dem, men det är faktiskt inte alltid det går, ibland hade jag kunnat fatta beslut lite fortare.

När Lisa gjorde sin praktik under utbildningen så upplevde hon att hon blev en del av ett väldigt varmt sammanhang där alla var väldigt stöttande. De hjälpte Lisa att känna att hon var på rätt bana vilket hjälpte henne att hitta någon form av professionell identitet som socionom från att ha varit något helt annat.

Under alla år som Lisa arbetat som socionom har hon blivit mer trygg och byggt upp en kunskapsbas,

sen är det lite som att var tredje o fjärde år när man har jobbat en stund så blir det som så här hopp. Man tycker att shit nu kan jag, nu flyter det på, sen så rasar man ner i någonting och så tänker man att jag kan ingenting, alltså min kunskap kan alla så att den blir så internaliserad i en själ, men sen kommer man liksom till en ny plattform, och så tänker man att nej men det är jag som har specialistkunskaper, och så håller det på under hela yrkeslivet, det är en ständig process och det man lär sig har man alltid med sig.

Lisa har under hela sitt yrkesliv varit målstyrd och alltid suktat efter att få mer kunskap, hon vidhåller dock att det är svårt att lära sig saker om man inte verkligen tycker att det är roligt. I hennes fall har hon alltid känt att hon brinner för familjefrågor som familjesystem, dynamiker inom familjer och hur det påverkar små barn över tid. Hon vill också jobba med att coacha andra kollegor och övrig personal i att göra de här sakerna som hon själv brinner för.

Lisa var väldigt förtjust i socionomutbildningen, men trots det upplevde hon att det fanns massor av saker som hon saknade. När hon började arbeta med myndighetsutövning så kände hon att hon inte hade en aning om vad det innebar,

att alltså kunskap om som idag att komma ut och börja jobba med barn den kunskapen har man inte alltså när jag kom ut så hade man inte den kunskapen, man hade läst lite psykologi och liknande men inte den fördjupade kunskapen för att faktiskt kunna fatta de besluten som man behövde göra

5.4.1 Analys av Lisas narrativ

Lisa kan utifrån Kullberg (2011) beskrivas ha gjort en vertikal karriär, där hon klättrat till en chefsposition. Hon har även gjort en individuell professionalisering, där hon har specialiserat sig inom sitt yrke som specialisthandläggare. Lisa uttrycker även att jobbet som myndighetsperson påverkar den professionella identiteten, vilket även kan liknas med Annas resonemang. I relation till den tidigare forskningen stämmer detta överens med Smith (2014) och att arbeta utifrån juridiska riktlinjer utan att använda sig av privata åsikter. Brante (2009) uttrycker att semiprofessioner ofta är mer styrda än de har möjlighet att styra vilket Lisa även visar att hon upplever i sin berättelse. *"vi jobbar hela tiden mot en lagstiftning och mot en domstol."* - Lisa.

Det framträdande jaget ger möjlighet att observera individens möjligheter att använda rörliga roller (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008). Lisa berättar att det i början av hennes karriär fanns en tydlig skillnad mellan professionell och privat identitet men att de under tidens gång flutit ihop. Det var i början en stor svårighet att sätta gränser, vilka var viktiga för att bygga hennes professionella identitet. Hon uttrycker också att det är omöjligt att inte bli påverkad i sin privata identitet av det hon upplever i sitt yrke. Lisa visar att det fortfarande finns en skillnad mellan professionella och privat men som snarare beror på vart hon fysiskt är snarare än vem hon är. Hon lämnar inte den professionella identiteten på jobbet, den är en aktiv del av henne som hon tar med sig även när hon inte är där.

Det socialkonstruktivistiska perspektivet belyser vändpunkter som tillfällen för stora förändringar i identiteten (Larsson et al 2008). Lisa berättar om är när hon tar emot en invandrarfamilj under tiden som hon arbetade på försörjningsstöd. Vändpunkten skapas i den sociala kontexten (Johansson 2005). Under mötet där Lisa har förutfattade meningar om mötets kommande innehåll. Hon uttrycker tydligt att hon vill förändras och att hon behöver gå vidare. Det finns en tydlig skillnad mellan före och efter mötet, en kritisk händelse där Lisa genomgår en förändring. Vilka är kännetecknen för en vändpunkt (Larsson, et.al 2008)

Människan använder social positionering som aktiv eller passiv för att hantera situationer denne befinner sig i vilket visas via det framträdande jaget (Larsson, et.al 2008). Det var förvisso Lisa som hade makten i den asymmetriska relationen som uppstår mellan klient och socialarbetare,

men hon beskriver sig som ett objekt till situationen. Det är inte hon som tar initiativ, eller styr. Hon ger sig själv en passiv roll i berättelsen för att hon redan vet hur mötet kommer att utspelas och behöver därför inte engagera sig. Hon vänder däremot situationen, sitt eget beteende och tankesätt. Lisas framträdande jag kan här beskrivas då hon ger sig själv en aktiv roll, att ta initiativ och makt i mötet och dess innehåll.

Lisa uttrycker sig ofta som ett subjekt i sina berättelser, hon ger sig själv makten till handlade situationer även om hon ibland upplever maktlöshet. Hon är stolt över att vara socionom vilket också kan beskrivas som att hon höjer sig själv. Kanske är genom det hon ger sig själv möjlighet till aktivt deltagande i sina berättelser. Dock så upplever hon sig själv ibland som passiv, hon upplever exempelvis stunder där hon ifrågasätter sin kunskap, den har blivit för internaliserad. Hon återgår dock till den aktiva rollen och hävdar sig själv samt sin kunskap. Ett sorts identitetsarbete, där Lisa ifrågasätter sig själv och sitt framträdande jag. Hur hon väljer att se sig själv. Det kan också beskrivas som mindre vändpunkter där Lisas relation till sin kunskap ställs på sin spets och ifrågasätts. Epifanier, insikter eller upptäckter (Johansson 2005). Det handlar inte om radikala förändringar men är ändå stunder som påverkar Lisa mycket i dem stunder hon upplever dem.

Lisa kände sig efter examen inte redo för den omställning som myndighetsutövande innebar. Hon lyfter upp att hon saknade kunskap men att det också är något som hon eftersökt i sitt yrkesliv och att det är styrt av hennes intresse. Detta kan liknas med Gibbs och Stirlings (2013) studie där de identifierade att det ofta sker en distansering från forskningen efter utbildningen för socialarbetare och att socialarbetare ofta är intresserade av att lära sig mer information relaterat till deras yrke. Där till finns även likheter med de svenska socialarbetarna i Campanini, Frost och Höjers (2012) studie.

Kollegor är en viktig tillgång för Lisa, de var exempelvis avgörande för Lisas trivsel under hennes praktik. Lisa uttrycker att praktikperioden var viktig för henne i skapandet av hennes professionella identitet vilket överensstämmer med den tidigare forskning och Campanini, Frost & Höjer (2012) resultat för europeiska socialarbetare. Lisa understryker att handledningen hon

fått i sitt yrke varit mycket viktig i hennes utveckling, vilket överensstämmer med Levy, Shlomo & Itzhaky (2012) resultat.

Lisa upplever dock en konflikt i generationsskiftet som sker med socialarbetare på hennes arbetsplats. Där nyexaminerade möter erfarna. Detta är inget som påvisats i den redovisade tidigare forskningen men intressant aspekt ur Lisas upplevelser. Där hon observerar nya socialarbeters svårigheter med sina nya yrken och yrkesidentiteter. Detta är en konflikt som finns i det sociala sammanhanget eftersom den uppstår när två yrkesroller möts.

Det framträdande jaget kan observeras utifrån hur individen positionerar sig i sociala situationer (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008). Lisa placerar sig utanför konflikten, hon iakttar den men tar inget parti. Hon ser sig varken som ny examinerad eller erfaren, men det är dessa två sidor som hon målar upp av sina kollegors yrkesidentiteter.

Utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet har identiteten flera dimensioner som framkommer från hur vi talar om oss själva och andra (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008). Likt det som tydliggjorts med det framträdande jaget framkommer det att Lisa varken identifierar sig med erfarna eller nyexaminerade kollegor i konflikten. Detta kan också kopplas till att Lisa i den senare delen av sitt yrkesliv arbetat som chef. Hon lägger sig inte i debatten som handläggare utan som chef och tar därmed inget parti. Hon kan tolkas ha utvecklat en ytterligare professionell identitet som chef och inte socialsekreterare.

5.5 Gemensam analys

Här besvaras arbetets frågeställningar vilka har gjorts till rubriker för att strukturera analysen och det resultat som tas upp i förhållande till frågeställningen.

5.5.1 Vad framträder som karaktäristiskt för socionomen som student och yrkesverksam?

Alla fyra socionomer pratade om egenskaper som empati, att lyssna, vara lyhörd och nyfiken som viktiga för att vara en bra socionom. De uttryckte också att det finns flera olika typer av socionomer, ofta kopplades det till vilket yrkesval man gjort. De två yrkesverksamma socionomerna vidhöll att utbildningen var rolig och givande men att det saknades mer konkret förberedelse för yrkeslivet, i synnerhet kring att arbeta med myndighetsutövning. Det var något

man fick lära sig på arbetsplatsen, där den professionella identitetsutvecklingen tog fart på riktigt. De yrkesverksamma socionomerna "Anna" och "Lisa" vidhöll också att något som var karaktäristiskt för att jobba inom myndighetsutövning var det faktum att man är så otroligt styrd av lagar och regler. Det bidrog till att man blev lite hård och kantig, det fanns inget utrymme för att vara godtycklig. Detta stämmer överens med Brante (2009) och semiprofessioners upplevelse över att vara styrda snarare än styrande. Detta stämde även överens med Frost (2008) och Smiths (2014) resultat.

"Sara" som knappt läst ett år på högskolan visste inte exakt vad professionell identitet var, men kopplade det till en roll man går in i precis som man går in i en roll som förälder exempelvis. Både "Sara" och "Emma" lyfter fram kursen PPU som de ansåg var en betydelsefull kurs där dem fått reflektera kring professionalitet och den professionella utvecklingen.

Samtliga informanter beskrev upplevelser av att som socionom eller blivande socionom bemötas av stora kunskapsglapp i samhället, och att de flesta har en neutral eller negativ men sällan positiv inställning till socialtjänsten. Informanterna menade också att media har en stor inverkan på allmänhetens syn på socionomer då det bara skrivs när det hänt något dåligt, men aldrig när socialtjänsten har gjort något bra. Flera av informanterna tog också upp "Lilla hjärtat" som exempel på när media snedvrider bilden av Socialtjänsten, vilket den erfarna socionomen kunde referera till som direkta fel av media. Det var alltså något gemensamt för alla informanter att känna ett visst förakt av allmänheten gentemot sitt yrke, vilket i mångt och mycket beror på medias inflytande. Samtidigt uttryckte dem att deras familjer och andra närstående visade stort intresse för- och respekterade deras yrkesval.

Sammanfattningsvis upplever socionomerna att det finns gemensamma egenskaper för en bra socionom. Det finns även en stark koppling till en myndighetsutövande roll som påverkande för yrkesidentiteten och där med också karaktäristisk för de yrkesverksammans professionella identiteter. Det finns även en stark koppling till samhället, medias skriverier och representation av socialtjänsten och socionomer. Intervjupersonerna upplevde att det finns en stor okunskap om dem som socionomer och deras olika yrken.

5.5.2 Går det att urskilja en process i den professionella identitetsutvecklingen från student till erfaren yrkesverksam?

Alla fyra intervjupersoner var av åsikten att den professionella identitetsutvecklingen inte hade något "slutdatum", utan att man skulle fortsätta utvecklas genom hela yrkeslivet. Flera av dem tog också upp att den professionella identitetsutvecklingen ser olika ut och utvecklas helt olika beroende på vilket yrke man har. Dock var det tydligt att socialtjänsten och myndighetsutövning hägrade i alla intervjuer, speciellt i intervjuerna med de yrkesverksamma då båda arbetade inom socialtjänsten. Detta går att koppla till det socialkonstruktivistiska perspektivet där man utgår från den sociala miljö man befinner sig i, vilken påverkar individens identitet och den kunskap som individen tar med sig från sina erfarenheter (Larsson, Sjöblom & Lilja 2008).

Det framgår att "Sara" som var i början av sin utbildning utifrån sig själv inte format en professionell identitet ännu. Hon har snarare observerat och definierat begreppet utan att själv identifiera sig med det. "Emma" som var i slutet av sin utbildning och som haft sin praktiska erfarenhet och kommit längre i sina studier kunde beskriva sin egen professionella identitet. "Emma" som haft sin praktik kunde utifrån hennes narrativ och analysen tolkas att hon haft möjlighet att prova på och utveckla sin professionella identitet. De två studerande socionomerna gjorde också starka kopplingar till sina och professionella identiteter i tidigare yrken till skapandet av den nya professionella yrkesidentiteten som socionomer. Vilket även de yrkesverksamma gjorde i början av sina yrkesliv. De yrkesverksamma socionomerna verkade i myndighetsutövande yrken vilket också gjorde att deras yrkesidentiteter är påverkade utifrån dessa förutsättningar.

"Anna" upplever att hon utvecklas varje dag i sitt yrke och att hon inspireras av sina kollegor från vilka hon samlar bra egenskaper ifrån, men också lärdom om hur man enligt hennes tycke kanske inte ska agera. Hon upplever också att hennes professionella identitet skapas och ständigt utvecklas tack vare den rollen hon måste inta varje dag.

"Lisa" reflekterade mycket över sina tidigare erfarenheter, misstag och lärdomar hon har tagit till sig. Hon är specialist inom sitt yrkesområde men ifrågasätter ibland sin kompetens. Hon känner samtidigt en stark stolthet till sitt yrke och vill ständigt utveckla den kunskap hon besitter. Att ha

arbetat som en myndighetsperson upplever hon också har format hennes yrkesidentitet. Det kan även diskuteras om hennes professionella identiteter också skapat en chefsidentitet.

Sammanfattningsvis kan det observeras en process för den professionella identiteten bland de yrkesverksamma och blivande socionomerna som deltagit i denna studie. Socionomernas professionella identitet växer fram under utbildningen. Till en början ses identiteten utifrån, och är inte kopplad till individen själv. Samtidigt kopplas professionell identitet starkt till tidigare yrken som dem haft. Den tidigare yrkeserfarenheten kan tolkas ha en roll i förståelsen av en professionell identitet. Under praktiken får socionomstudenterna möjlighet att prova och utveckla den professionella identiteten. Efter utbildningen finns en kraftig utvecklingskurva där lagrum och kollegor ses som två starkt påverkande faktorer till utvecklingen. Slutligen är tillägnande av kunskap en faktor som också utvecklar den professionella identiteten.

6.0 Diskussion

I detta avsnitt presenteras de centrala slutsatser som framkommit genom analysen tillsammans med arbetets problemformulering och syfte. Där till en metoddiskussion om hur den narrativa metoden använts och fungerat i arbetet. Diskussionen avslutas med en presentation av framtida forskning som vi anser vara viktig för att utveckla och undersöka arbetets forskningsområde.

6.1 Slutsats

Vår problemformulering grundades i att belysa socionomers professionella identitet och hur den utvecklas relaterat till att socionomer ofta kan ha låg legitimitet. Genom våra narrativ och analysen av dessa har vi fått en inblick i fyra socionomers tankar och relation till sin och andras professionella identitet.

Socionomerna som deltagit i denna intervju har belyst nyfikenhet, empati, tydlighet och lyhördhet. Det är centralt att lyssna och visa sig nyfiken för att vara en bra socionom.

Socionomerna upplever en stark relation till lagar och regler i sina yrken vilka också formar deras professionella identiteter. De yrkesverksamma tillika myndighetsutövande socionomerna lyfter fram begrepp som hård, fyrkantig, krass och tydlig. Egenskaper som dem inte ser sig med i sin privata identitet.

Samhället och medias åsikter och representation av socialtjänst och socionomer upplevs av de intervjuade socionomerna som något som ofta påverkar dem negativt. Okunskap, brist på förståelse för yrket och påverkande instanser var något som socionomerna lyfte fram som karaktäristiskt för sitt yrke och som de själva observerat.

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka processen för hur socionomers professionella yrkesidentitet framträder. Hur identiteten utvecklas i förhållande till professionen, utvecklingen från student och i övergången till yrkeslivet. I narrativens enskilda och gemensamma analys kunde vi observera en utveckling av den professionella identiteten. Det har också observerats en skillnad mellan studenter och yrkesverksammas professionella identiteter och hur den utvecklas under utbildningen och yrkeslivet. Processen startar under studierna med en förståelse för vad professionella identiteter är snarare än vad ens egna professionella identitet är.

Identiteten fortsatte att utvecklas under utbildningen och tar utifrån våra intervjupersoners upplevelser ett stort kliv under praktiken. Den tidigare yrkeserfarenheten kan tolkas ha en roll i förståelsen av en professionell identitet och en skillnad mellan privat och professionell identitet. Det som framträder i yrkesidentiteten är att socionomen måste kunna vara fyrkantig, krass och hård även om det nödvändigtvis inte är några egenskaper som framkommer i dennes privata identitet. Samtidigt behövs också mjukare egenskaper så som lyhördhet och empati. I början av yrkeslivet görs en tydlig skillnad mellan professionell och privat identitet men med tiden går även dessa ihop. Socionomers professionella identiteter slutar aldrig att utvecklas, det är en oländig process.

Vi hoppas med detta arbete att läsaren fått en inblick och förståelse i socionomers professionella identitet och dess utveckling. En ökad kunskap om men också nyfikenhet på vad som mer kan framkomma genom fortsatt forskning inom ämnet.

6.2 Resultatdiskussion

Resultatet redovisar inte att det finns sammanhängande utveckling för en eller samtliga socionomer och socialarbetare i samhället. Det är kontextuellt bundet till de intervjupersoner som deltagit i denna studie. Resultatet kan dock utifrån kopplingen med den tidigare forskningen

stärkas kring att det kan finnas ett mönster för processen av socionomer professionella identitetsutveckling likt den vi lyft fram i vår slutsats.

Resultatet baseras endast på kvinnliga intervjupersoner. Det kan innebära att finns skillnader mellan män och kvinnors professionella utveckling eftersom detta inte undersökts. Det bortser dock inte från att det mycket möjligt också kan finnas likheter mellan män och kvinnors professionella utveckling. Barbarà-I-Molinero, Cascón-Pereira och Hernández-Lara (2017) lyfter fram kön som en påverkande faktor till den professionella identitetsutvecklingen. Detta på grund av att många väljer att inte ge sig in i ett yrke som är kopplat till det motsatta könet (Ibid). Utifrån detta kan det tolkas som att kön avgör valet av yrke snarare än att det påverkar den professionella utvecklingen.

Det finns också en risk att de digitala intervjuerna haft viss påverkan på vad intervjupersonerna känt sig bekväma att dela med sig av. Vi har dock fått in omfattande mängd material som gjort att vi kunnat återspegla intervjuernas innehåll genom narrativ metod.

Vidare har det inte gått att understryka någon skillnad i den professionella identiteten i förhållande till yrkesinriktning för socialarbetare. Kullberg (2011) skriver att socionomer har ett brett arbetsfält. Detta betyder att det inte är omöjligt att den professionella identiteten för socionomer inom olika yrkesområden kan skilja sig åt, både marginellt och väsentligt.

6.3 Metoddiskussion

Vi har i detta arbete använt oss av en narrativ metod. Narrativ är en betydelsefull metod för representation och analys av identiteters olika framträdanden i olika kontexter (Riessman 2008 s. 77). Vårt syfte har varit att undersöka processen för hur socionomers professionella yrkesidentitet framträder. Hur identiteten utvecklas i förhållande till professionen, utvecklingen från student och i övergången till yrkeslivet. Den narrativa metoden har givit oss möjlighet att kunna samla in mycket material utifrån ett litet urval. Där till även kunna redovisa mycket material för läsaren så att denne själv ska få en inblick men också skapa en egen förståelse av arbetets resultat. Andra tänkbara kvalitativa metoder hade inneburit ett mer sammanställt material, som förvisso antagligen varit kortare men samtidigt inte lika informativt och genomgående. Genom att skapa livsberättelser utifrån socionomernas professionella identiteter

har vi kunnat skapa en röd tråd i berättelserna. Vi har kunnat fånga in mycket information och fått ta del av socionomernas professionella identitet och även varit transparenta i vad som är grunden till våra slutsatser. Nackdelen med denna transparens och mängd redovisat material är just mängden, det blir mycket text som arbetet består av. Det är delvis därför vi valde att endast ha fyra intervjupersoner för att kunna ge deras berättelser så mycket utrymme som möjligt.

Det som skulle kunna underlätta en framtida narrativ studie om identiteter är en mer koncentrerad intervjuguide, där intervjupersonerna får större utrymme till att redovisa sina berättelser. Detta hade även kunnat underlätta arbetet med att skapa narrativ då berättelserna varit mer koncentrerade. Dock har mängden frågor gett oss möjlighet att gå in på olika teman och fördjupa oss under intervjuerna med diverse följdfrågor. Det kan också tänkas att fler och mer konkreta frågor bidragit till att vi fått ut mer detaljerade beskrivningar av saker och ting än om vi hade haft färre och mer öppna frågor som givit informanterna större utrymme att tala fritt.

Att ge intervjupersonerna intervjuguiden i förväg kan i efterhand haft både för- och nackdelar. I synnerhet gällande intervjun med Sara som studerade sin andra termin på Socionomprogrammet. I och med att hon var osäker på vad professionell identitet är och sökte information om begreppet på egen hand så fick vi inte hennes direkta uppfattning eller berättelse. Syftet med att ge ut intervjuguiden i förväg var att ge möjlighet till reflektion, samt likvärdig möjlighet till samtliga intervjupersoner att reflektera över frågorna då det var en av intervjupersonerna som efterfrågade att få se intervjuguiden i förväg. Om vi hade gjort en liknande studie i framtiden hade vi nog ställt oss själva frågan om det verkligen är rimligt att lämna ut intervjuguide i förväg då det kan påverka berättelserna negativt.

6.4 Förslag till vidare forskning

Ett förslag till vidare forskning skulle kunna vara att göra en liknande studie med fler informanter och under en betydligt längre tid där man kan följa varje person från början av utbildningen till långt in i arbetslivet, en så kallad longitudinell studie. Det hade gjort det möjligt att kunna följa informanternas egen personliga och professionella utveckling på sikt. Dock skulle det innebära en väldigt omfattande studie som skulle ta väldigt lång tid och kräva stora resurser men också en stor risk för bortfall.

Två av våra informanter kunde tydligt redogöra för att deras mammor haft en stor inverkan på deras yrkesval. De två intervjupersonerna menade att deras mödrars yrken hade influerat dem till att själva vilja jobba med liknande saker. Ett intressant forskningsämne för vidare forskning hade varit att undersöka om socionomers yrkesval påverkas av föräldrar eller andra närståendes yrkesval. En intervjuperson hade själv varit i kontakt med socialsekreterare när hon var liten och blivit inspirerad av det arbete dem gjorde, vilket i sin tur ledde till att hon själv valde att bli socionom.

En annan intervjuperson hade en stark åsikt om att hon trodde människor som valde att bli socionomer själva “hade vart med om skit”, vilket också skulle kunna vara ett intressant forskningsområde för vidare forskning. Alltså om det finns ett samband mellan att personer som själva vart med om svåra saker i sitt liv väljer att utbilda sig till socionomer. I en artikel som vi presenterade i vår tidigare forskning skriver Smith (2014, s. 11–12) om socionomstudenter som kan ha användning av tidigare livstrauman i sitt yrke som socialarbetare, med fokus på sexuellt utnyttjande. Att då forska vidare inom samma spår fast med ett annat syfte, att ta reda på om det finns ett samband mellan tidigare livstrauman och val av yrke.

Socionomens professionella identitet är ett område som fortsatt behöver studeras och forskas på för att kunna förstå, utveckla och stärka den.

7.0 Referenslista

A-SSR (2017), Etik i socialt arbete: Etisk kod för socialarbetare. Akademikerförbundet SSR

Barbarà-I-Molinero, A., Cascón-Pereira, R. & Hernández-Lara, A.B., 2017. Professional identity development in higher education: influencing factors. *International Journal of Educational Management*, 31(2), pp.189–203.

Brante, T. (2009). Vad är en profession? Teoretiska ansatser och definitioner. I L. Maria (Red.), *Vetenskap för profession* (s. 15–34). Högskolan i Borås.

Brante, T., 2014. Den professionella logiken: *hur vetenskap och praktik förenas i det moderna kunskapssamhället* 1. uppl., Stockholm: Liber.

Campanini, A., Frost, L. & Höjer, S., 2012. Educating the new practitioners: the building of professional identities in European social work. *Revista de asistenta sociala*, 1, pp.33–48.

Frost, E., 2008. Is there a European social work identity? *European journal of social work*, 11(4), pp.341–354.

Framtidens karriär Socionom, Professionell yrkesidentitet är en färdighet som kräver övning. Socionom, Publicerad 29 januari 2019 <https://socionomkarriar.se/2019/01/29/professionell-yrkesidentitet-ar-en-fardighet-som-kraver-ovning/> (hämtad 2021-04-15)

Gibbs, Anita, Starling, Blair. "It's About People and Their Environment': Student Social Workers' Definitions of Social Work Research." *Social Work Education* 32.3 (2013): 317–30.

Holm, U. (2009) Det räcker inte att vara snäll: om empati och professionellt förhållnings-sätt inom människovårdande yrken. (2., omarb. utg.) Stockholm: Natur & Kultur.

Högskoleverket, Rapport 2009:36 R, *Utvärdering av socionomutbildningen vid svenska universitet och högskolor*, Stockholm: Högskoleverket 2009.

International Association of Schools of Social Work, 2004. Global standards for the education and training of the social work profession. Adelaide: IASSW

IFSW, International Federation of social workers, Globala standarder för socialt arbete, 1 augusti 2020. <https://www.ifsw.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/> (Hämtad 7/4 2021)

IFSW, International Federation of social workers,(u.å) Om IFSW
<https://www.ifsw.org/about-ifsw/> (hämtad 2/5 2021)

IFSW, International Federation of social workers, global definition av yrket för socialt arbete. Juli 2014. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> (Hämtad 7/4 2021)

Jönsson, J.H., 2019. Servants of a 'sinking titanic' or actors of change? Contested identities of social workers in Sweden. *European journal of social work*, 22(2), pp.212–224.

Johansson, A., 2005. *Narrativ teori och metod: med livsberättelsen i fokus*, Lund: Studentlitteratur.

Kullberg, Karin (2011) *Socionomkarriärer: Om vägar genom yrkeslivet i en av välfärdsstatens nya professioner*. Doktorsavhandling: Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete.

Laanemets, Leili, Mattsson, Tina & Nordling, Vanna, 2013. Frikoppling, sammankoppling och besvärliga maktrelationer i socialt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 20(3–4), p.168.

Larsson, Sam, Sjöblom, Yvonne & John Lilja (red). 2008. *Narrativa metoder i socialt arbete*. Studentlitteratur.

Larsson, S & Goldberg, T. kapitel 4, Närvarande och frånvarande berättelser. ”Frontstage”- och ”backstage”-analyser. I Larsson, Sam, Sjöblom, Yvonne & John Lilja (red). 2008. Narrativa metoder i socialt arbete. S. 153-185

Levy, Drorit, Shlomo, Shirley Ben & Itzhaky, Haya, 2014. The 'Building Blocks' of Professional Identity among Social Work Graduates. *Social work education*, 33(6), pp.744–759.

Moorhead, Bernadette, Karen Bell, and Wendy Bowles. "Exploring the Development of Professional Identity with Newly Qualified Social Workers." *Australian Social Work* 69.4 (2016): 456-67. Web.

Nationalencyklopedin (u.å.), identitet.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/identitet> (hämtad 2021-05-11)

Pullen Sansfaçon, A. & Crête, J. 2016, "Identity development among social workers, from training to practice: results from a three-year qualitative longitudinal study", *Social Work Education*, vol. 35, no. 7, pp. 767-779.

Riessman C. K (1993) *Narrative Analysis*. Newbury Park Sage.

Riessman, C. Kapitel 1, Analys av individuella berättelser. Översättare Sjöblom, Y. I Larsson, Sam, Sjöblom, Yvonne & John Lilja (red). 2008. Narrativa metoder i socialt arbete. Studentlitteratur. S. 55- 83

Smith, Jane. "The Resilient Survivor-A Student Social Worker's Journey." *Social Work Education* 33.1 (2014): 3-14. Web

Shlomo, Shirley Ben, Drorit Levy, and Haya Itzhaky. "Development of Professional Identity among Social Work Students: Contributing Factors." *The Clinical Supervisor* 31.2 (2012): 240–55. Web.

Svensson, K 2019, *Socionomers syn på sin yrkesroll och organisation. En jämförande enkätstudie 2008 och 2018*. Research Reports in Social Work, nr. 10, vol. 2019, vol. 2019:10, Socialhögskolan, Lunds universitet, Lund.

Trost, J., 2010. *Kvalitativa intervjuer 4.*, [omarb.] uppl., Lund: Studentlitteratur.

Ulfsdotter Eriksson, Ylva. Kapitel 18, Yrke: status, erkännande och identitet. I Bengtsson, M. & Berglund, Tomas, 2017. *Arbetslivet* Tredje upplagan., Lund: Studentlitteratur. S. 479–499

Vetenskapsrådet (2017) *God Forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

8.0 Bilagor

8.1 Bilaga 1: information-och Samtyckesblankett

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Samtycke till behandling av personuppgifter i samband med studentarbete vid Södertörns högskola

Jag samtycker till att Södertörns högskola behandlar följande personuppgifter i studentarbetet "*Den professionella identitetsutvecklingens process*" i enlighet med nedanstående beskrivningen.

Vilka personuppgifter kommer att behandlas?

- namn
- telefonnummer
- e-postadress

Vad är syftet med behandlingen av personuppgifter?

Syftet med arbetet är att utifrån socionomstudenter och socialarbetare med socionomutbildning undersöka processen för den professionella yrkesidentitetens utveckling hos dessa. Genom att intervjua två studenter, en i början av utbildningen och en i slutet samt två yrkesverksamma, en relativt nyexaminerad och någon som jobbat minst 5 år.

Studien ska utgå från intervjuer. Avsikten är vidare att tillsammans med tidigare forskning och teori få en fördjupad inblick i den professionella identitetsutvecklingen av yrkesidentiteten och formandet av den. Genom att använda informanternas berättelser om deras syn på professionell identitet och känslor kring deras professionella identitetsutveckling, kan vi genom narrativ analysmetod identifiera och förstå denna process.

På vilken rättslig grund kommer personuppgifterna att behandlas?

Personuppgifterna behandlas med **ditt uttryckliga samtycke**. Deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak. Om du inte samtycker till personuppgiftsbehandlingen kan du göra det utan att drabbas av negativa konsekvenser.

Lagringsform och skyddsåtgärder: Personuppgifterna förvaras i pappersform och/eller elektroniskt. Alla personuppgifter anonymiseras och pseudonymiseras.

Lagringstid och gallring: Informations- och samtyckesblanketten bevaras och gallras efter 10 år. Personuppgifterna som spelats in och antecknats under intervjuer raderas när uppsatsen är avslutad och betyg ska sättas.

Vilka är mina rättigheter?

Enligt EU:s dataskyddsförordning har du rätt att få ta del av samtliga personuppgifter om dig som hanteras (registerutdrag). Du har även rätt att få dina uppgifter rättade vid fel. Du har även rätt att begära radering, begränsning eller invända mot behandling av personuppgifter. Fortsättningsvis har du rätt till dataportabilitet, dvs. rätt att överföra personuppgifter från en personuppgiftsansvarig till en annan "utan att hindras". Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att behöva ange orsak.

Vem ska jag vända till om uppgifter är felaktiga eller jag vill ångra mitt samtycke?

Behöver du få felaktiga uppgifter rättade, komplettera med saknade uppgifter (rättelse) eller ångrar du ditt samtycke (återkallelse) kan du i första hand kontakta ansvarig student och/eller dennes handledare (se kontaktuppgifter nedan). Du kan även vända dig till Södertörns högskolans dataskyddsombud på dataskydd@sh.se.

Personuppgiftsansvarig: Södertörns högskola är juridiskt ansvarig för studentens personuppgiftsbehandlingar i studentarbeten. Du kan alltid nå Södertörns högskola via e-post registrator@sh.se eller telefon 08 608 40 00.

Dataskyddsombud: Har du funderingar eller klagomål om hur dina personuppgifter behandlas kan du alltid vända dig till Södertörns högskolas dataskyddsombud på dataskydd@sh.se.

Klagomål: Är du inte nöjd med högskolans hantering av dina personuppgifter har du alltid rätt att lämna klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY). Du når dem via e-post: imy@imy.se eller telefon 08-657 61 00.

Kontaktuppgifter till ansvarig(a) student(er) och handledare:

Kurs: Socialt arbete och kunskapsutveckling, delkurs: Examensarbete i socialt arbete.
Institutionen för samhällsvetenskaper, Södertörns högskola

Handledare: Namn och mailadress

Student(er): Namn och mailadress

Namn och mailadress

.....

Genom mitt undertecknande nedan bekräftar jag att jag har tagit del av ovanstående information och är införstådd med hur mina personuppgifter kan komma att behandlas. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Bekräftelse kan även göras via mail genom att skicka följande meddelande till den student som kontakt skett med. Mailadresser finns nedan.

"Jag bekräftar att jag har tagit del av informations och-samtyckesblankett som bifogades i e-post 2020-xx-xx till mig. Jag är införstådd med hur mina personuppgifter kan komma att behandlas. Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl. Jag bekräftar med denna e-post att jag ger mitt samtycke till att mina personuppgifter behandlas inom ramen för studien "*Den professionella identitetsutvecklingens process*"."

Datum och ort:

Underskrift

Namnförtydligande

8.2 Bilaga 2: Intervjuguide

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

- Ålder?
- Yrkeserfarenhet innan utbildningen?
- Är det något som du tar med dig från din tidigare yrkeserfarenhet in i socionomyrket?
- Varför valde du att bli socionom?
- Tid på nuvarande arbetsplats? (om du arbetar inom socialt arbete)
- Hur har din yrkeserfarenhet sett ut efter utbildningen (om du har examen)?

TEMA 1 - Egen syn på yrkesrollen

- Vad är yrkesidentitet för dig? (är det viktigt att ha en yrkes v. privat identitet)
- Vad är en socionom för dig?
- Hur skulle du beskriva din egen yrkesidentitet?
- Upplever du någon skillnad mellan din professionella och privata identitet?
- Finns det tidigare livserfarenheter som kan ha påverkat din yrkesroll från privata liv? (valfritt att utveckla/precisera)
- Kan du beskriva en/ eller flera kritiska händelser som påverkat din identitet som socionom i ditt yrke? (personal, sig själv och klient)
- Vad är den största utvecklingen du gjort inom din professionella identitet?
- Vilka är dina styrkor som socionom? (vad känner du trygg med? Vad upplever du att du är bra på?)
- Upplever du att du har några svagheter som socionom?
- Hur hanterar du motgångar?
- Har du någon förebild inom socialt arbete som du ser upp till?

Tema 2

Socionomers yrkesroll

- Vad är socionomers roll i samhället?
- Finns det fler än en typ av socionom?
- Vilka konflikter är vanligt förekommande inom socionomyrken?
- Hur är den ideala socionomen, enligt dig? Viktiga egenskaper?
- Hur skulle en mindre bra socionom vara? Mindre populära egenskaper?